ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і Мастацтва

Год выдання 38-ы
№ 48 (2408)
20 чэрвеня 1969 г. ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

МІЖНАРОДНЫ ФОРУМ КАМУНІСТАЎ ЗАКОНЧЫЎ СВАЮ РАБОТУ

17 чэрвеня 1969 года ў Маскве закончыла сваю работу міжнародная Нарада 75 камуністычных і рабочых партый.

Удзельнікі Нарады ацэньваюць яе як буйную падзею ў разгортванні барацьбы супраць імперыялізму, у справе дасягнення антыімперыялістычнага адзінства дзеянняў самых шырокіх народных мас ва ўсім свеце, як важны этап на шляху ўмацавання згуртаванасці камуністычнага руху на прынцыпах марксізма-ленінізма, пралетарскага інтэрнацыяналізму.

Нарада прыняла Асноўны дакумент: «Задачы барацьбы супраць імперыялізму на сучасным этапе і адзінства дзеянняў камуністычных і рабочых партый, усіх антыімперыялістычных сіл».

Удзельнікі Нарады абмеркавалі пытанне аб святкаванні 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна і горача, з энтузіязмам адобрылі зварот «Аб 100-годдзі з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна».

Нарада звярнулася да народаў свету з заклікам «Незалежнасць, свабоду і мір В'етнаму!». Яна горача вітала стварэнне Часовага рэвалюцыйнага ўрада Рэспублікі Паўднёвы В'етнам. Нарада выступіла з «Адозвай у абарону міру». Яна прыняла Заяву ў падтрымку справядлівай барацьбы арабскіх народаў супраць ізраільскай агрэсіі, а таксама Заявы салідарнасці з камуністамі і дэмакратамі, якія падвяргаюцца жорсткім рэпрэсіям і вядуць у цяжкіх умовах самаадданую барацьбу супраць рэакцыйных дыктатарскіх рэжымаў, што падтрымліваюцца міжнародным імперыялізмам.

Нарада праходзіла ў атмасферы шчырасці, брацкай салідарнасці і мела шырокую публічнасць. Прынцып раўнапраўя ўсіх партый і калектыўныя метады работы строга захоўваліся як у перыяд падрыхтоўкі, так і ў ходзе самой Нарады.

Удзельнікі Нарады выказалі гатоўнасць да далейшага развіцця сувязей паміж камуністычнымі і рабочымі партыямі.

ЗАДАЧЫ БАРАЦЬБЫ СУПРАЦЬ ІМПЕРЫЯЛІЗМУ НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ І АДЗІНСТВА ДЗЕЯННЯЎ КАМУНІСТЫЧНЫХ І РАБОЧЫХ ПАРТЫЙ, УСІХ АНТЫІМПЕРЫЯЛІСТЫЧНЫХ СІЛ

АСНОЎНЫ ДАКУМЕНТ, ПРЫНЯТЫ МІЖНАРОДНАЙ НАРАДАЙ КАМУНІСТЫЧНЫХ І РАБОЧЫХ ПАРТЫЙ У МАСКВЕ 17 ЧЭРВЕНЯ 1969 ГОДА

Нарада прадстаўнікоў камуністычных і рабочых партый, якія сабраліся ў Маскве, адбылася ў адказны момант сусветнага развіцця. У свеце разгортваюцца магутныя рэвалюцыйныя працэсы. У барацьбе супраць імперыялізму аб'ядноўваюцца тры вялікія сілы сучаснасці: сусветная сістэма сацыялізма, міжнародны рабочы клас і нацыянальна-вызваленчы рух. Цяперашні этап характарызуецца ростам магчымасцей для новага руху наперад рэвалюцыйных і прагрэсіўных сіл. У той жа час узрастаюць небяспекі, якія параджаюцца імперыялізмам, яго агрэсіўнай палітыкай. Імперыялізм, крызіс якога паглыбляецца, працягвае прыгнятаць многія народы і застаецца крыніцай пастаяннай пагрозы справе міру і сацыяльнага прагрэсу.

Абстаноўка, якая склалася, патрабуе адзінства дзеянняў камуністаў, усіх антыімперыялістычных сіл, каб максімальна выкарыстоўваць усе новыя магчымасці, разгарнуць больш шырокае наступленне на імперыялізм, на сілы рэакцыі і вайны.

Нарада абмеркавала актуальныя задачы барацьбы супраць імперыялізму і праблемы адзінства дзеянняў камуністаў, усіх антыімперыялістычных сіл. У выніку дыскусіі, якая праходзіла ў духу дэмакратыі, раўнапраўя і інтэрнацыяналізму, удзельнікі Нарады прыйшлі да агульных вывадаў аб становішчы ў свеце і вынікаючых адсюль задачах.

I.

Чалавецтва ўступіла ў апошнюю трэць нашага стагоддзя ў абстаноўцы абвастрэння гістарычнага процiборства сіл прагрэсу і рэакцыі, сацыялізма і імперыялізма. Гэтае процiборства ахоплівае ўвесь свет, усе асноўныя сферы грамадскага жыцця — эканоміку, палітыку, ідэалогію, культуру.

Сусветны рэвалюцыйны рух, нягледзячы на цяжкасці і няўдачы асобных яго атрадаў, працягвае наступленне. Імперыялізм не змог пры дапамозе контратак змяніць агульныя суадносіны сіл на сваю карысць. Дзякуючы росту эканамічнай, палітычнай і ваеннай магутнасці, а таксама міралюбівай знешняй палітыцы Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных дзяржаў, выступленням міжнароднага пралетарыяту, усіх барацьбітоў супраць імперыялізму, за нацыянальнае вызваленне, шырокаму размаху руху ў абарону міру ўдалося не дапусціць развязвання сусветнай вайны. Сацыялізм, які перамог на адной трэцяй зямнога шара, дабіўся новых поспехаў у сусветнай бітве за розумы і сэрцы людзей. Падзеі апошняга дзесяцігоддзя пацвердзілі правільнасць марксісцка-ленінскай ацэнкі характару сучаснай эпохі, яе зместу і асноўных тэндэнцый. Наша эпоха — эпоха пераходу ад капіталізму да сацыялізма.

Цяпер існуюць рэальныя ўмовы для вырашэння важнейшых праблем сучаснасці ў інтарэсах міру, дэмакратыі і сацыялізма, для новых удараў па імперыялізму. У той жа час, нягледзячы на тое, што імперыялізм як сусветная сістэма не стаў больш моцны, ён застаецца сур'ёзным і небяспечным праціўнікам. Агрэсіўнасць галоўнай імперыялістычнай дзяржавы — Злучаных Штатаў Амерыкі — узмацнілася.

У аснове агрэсіўнай палітыкі імперыялізму ляжыць імкненне любымі спосабамі аслабіць пазіцыі сацыялізма, падавіць нацыянальна-вызваленчы рух народаў, перашкодзіць барацьбе працоўных у капіталістычных краінах, затрымаць неабарачальны працэс занепаду капіталізму.

Карэнная супярэчнасць паміж імперыялізмам і сацыялізмам, якая праяўляецца ў сусветным маштабе, паглыбляецца. У абстаноўцы абвастрэння барацьбы дзвюх сусветных сістэм капіталістычныя дзяржавы, нягледзячы на ўсё большыя супярэчнасці, якія іх падзяляюць, імкнуцца аб'ядноўваць свае магчымасці, каб захаваць і ўмацаваць лад эксплуатацыі і прыгнёту, вярнуць страчаныя імі пазіцыі. Амерыканскі імперыялізм спрабуе ўтрымаць пад сваім уплывам іншыя капіталістычныя краіны і разам з імі праводзіць агульную палітыку ў асноўных сферах класавай барацьбы.

Вастрыё агрэсіўнай стратэгіі імперыялізму, як і раней, накіравана перш за ўсё супраць сацыялістычных дзяржаў. Імперыялізм не адмаўляецца ад прамой узброенай барацьбы супраць сацыялізма. Ён няспынна ўзмацняе гонку ўзбраенняў, спрабуе актывізаваць ваенныя блокі, створаныя з мэтай агрэсіі супраць Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін, абвастрае супраць іх ідэалагічную барацьбу, стараецца затармазіць іх эканамічнае развіццё.

У барацьбе супраць рабочага руху імперыялізм парушае дэмакратычныя правы і свабоды, выкарыстоўвае адкрытае насілле, жорсткія метады палітычнага праследавання, антырабочае заканадаўства. У той жа час ён выкарыстоўвае дэмагогію, буржуазны рэфармізм, апартуністычную ідэалогію і палітыку, пастаянна шукае новыя метады для таго, каб падарваць рабочы рух знутры, паспрабаваць «інтэграваць» яго ў сістэму капіталізму.

У барацьбе супраць нацыянальна-вызваленчага руху імперыялізм, з аднаго боку, упарта абараняе рэшткі каланіялізму, а з другога, — стараецца перашкодзіць метадамі неакаланіялізму эканамічнаму і сацыяльнаму прагрэсу дзяржаў, якія сталі на шлях развіцця, краін, што заваявалі нацыянальны суверэнітэт. Для гэтага ён аказвае падтрымку рэакцыйным колам, тармозіць ліквідацыю адсталых сацыяльных структур і імкнецца ўскладніць развіццё па шляху да сацыялізма або па прагрэсіўнаму, некапіталістычнаму шляху, які адкрывае сацыялістычную перспектыву. Імперыялісты навязваюць гэтым дзяржавам эканамічныя дагаворы і ваенна-палітычныя пакты, якія ўшчамляюць іх суверэнітэт, эксплуатуюць гэтыя краіны шляхам вывазу капіталу, нераўнапраўных умоў гандлю, маніпуляцый цэнамі і курсам валют, пазык, розных форм так званай «дапамогі» і націску міжнародных фінансавых арганізацый.

Паглыбляецца бездань паміж высакаразвітымі капіталістычнымі дзяржавамі і большасцю іншых краін капіталістычнага свету; у шэрагу з іх вострай праблемай з'яўляецца голад. Заахвочваючы рэакцыйны нацыяналізм, імперыялізм выклікае нелады ўнутры краін, якія сталі на шлях развіцця, і ўносіць раскол паміж імі. Пры дапамозе антыкамунізма ён спрабуе раз'яднаць рэвалюцыянераў у гэтых краінах і ізаляваць іх ад лепшых сяброў — сацыялістычных дзяржаў і рэвалюцыйнага рабочага руху капіталістычных краін.

Выкарыстоўваючы ваенна-палітычныя блокі і базы на чужых тэрыторыях, эканамічны націск і гандлёвую блакаду, імперыялізм захоўвае напружанасць у шэрагу раёнаў свету. Ён аказвае фінансавую і палітычную падтрымку рэакцыйным арганізацыям, узмацняе палітычны націск. Узброеныя інтэрвенцыі, жорсткія рэпрэсіі — асабліва там, дзе барацьба набывае найбольш вострыя формы і дзе рэвалюцыйныя сілы змагаюцца са зброяй у руках, — контррэвалюцыйныя змовы, рэакцыйныя і фашысцкія перавароты, правакацыі і шантаж — усё пушчана ў ход імперыялізмам.

Перад фактам умацавання міжнародных пазіцый сацыялізма імперыялізм імкнецца аслабіць адзінства сусветнай сацыялістычнай сістэмы. Ён выкарыстоўвае разыходжанні ў міжнародным рэвалюцыйным руху, каб паспрабаваць унесці раскол у яго рады, ставіць сваю ідэалагічную машыну, у тым ліку сродкі масавай інфармацыі, на службу антыкамунізму, барацьбе супраць сацыялізма, супраць усіх прагрэсіўных сіл.

Не раз за мінулыя гады імперыялізм правакаваў вострыя міжнародныя крызісы, якія ставілі чалавецтва на мяжу тэрмаядзернага сутыкнення. Але імперыялізм ЗША вымушан улічваць суадносіны сіл, якія склаліся на міжнароднай арэне, ядзерны патэнцыял Савецкага Саюза і магчымыя вынікі ракетна-ядзернай вайны, яму робіцца ўсё цяжэй, небяспечней рабіць стаўку на развязванне новай сусветнай вайны. У гэтых умовах амерыканскія кіруючыя колы, не адмаўляючыся ад падрыхтоўкі да такой вайны, асаблівы ўпор робяць на лакальныя войны.

Аднак усё больш выразна выяўляецца супярэчнасць паміж палітыкай з «пазіцыі сілы», якая праводзіцца імперыялізмам, і яго рэальнымі магчымасцямі. **Імперыялізм бяссільны вярнуць страчаную ім гістарычную ініцыятыву, павярнуць назад развіццё сучаснага свету. Магістральны шлях развіцця чалавецтва вызначаюць сусветная сацыялістычная сістэма, міжнародны рабочы клас, усе рэвалюцыйныя сілы.**

Вайна ў **В'етнаме** з'яўляецца найбольш пераканаўчым доказам супярэчнасцей паміж агрэсіўнымі планамі імперыялізму і яго здольнасцю ажыццявіць гэтыя планы. Паражэнне, якое церпіць у В'етнаме найбольш магутны, амерыканскі імперыялізм, мае гістарычнае значэнне.

Узброеная інтэрвенцыя ў В'етнаме займае асобае месца ў ваенна-палітычных планах амерыканскага імперыялізму. Агрэсар задумваў падавіць адзін з сацыялістычных фарпостаў у Азіі, закрыць народам Паўднёва-Усходняй Азіі шлях да свабоды і прагрэсу, нанесці ўдар нацыянальна-вызваленчаму руху, выпрабаваць трываласць пралетарскай салідарнасці сацыялістычных краін, працоўных усяго свету.

Але, нягледзячы на тое, што ў ход была пушчана велізарная колькасць ваеннай тэхнікі, амерыканскі імперыялізм вымушаны быў згадзіцца на безагаворачнае спыненне бамбардзіровак ДРВ і яго прадстаўнікі селі за стол перагавораў з прадстаўнікамі Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам і Нацыянальнага фронту вызвалення Паўднёвага В'етнама.

Прычыны гэтага — бяспрыкладны гераізм в'етнамскага народа, дальнабачнасць палітыкі Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам і Нацыянальнага фронту вызвалення Паўднёвага В'етнама, шматбаковая дапамога, якую аказваюць в'етнамскаму народу сацыялістычныя краіны, у першую чаргу Савецкі Саюз, баявая і ўсё ўзрастаючая інтэрнацыянальная салідарнасць ва ўсім свеце, у тым ліку ў саміх ЗША. Злачынная інтэрвенцыя ў В'етнаме прывяла да значнай маральнай і палітычнай ізаляцыі ЗША, узняла супраць імперыялізму яшчэ больш шырокія народныя масы, новыя грамадскія слаі і палітычныя сілы, паскорыла ўцягненне ў антыімперыялістычную барацьбу мільёнаў маладых людзей многіх краін, абвастрыла ранейшыя і выклікала новыя супярэчнасці паміж імперыялістычнымі дзяржавамі. Поспехі гераічнага в'етнамскага народа пераканаўча паказваюць, што ў нашы дні становіцца ўсё больш магчымым для народаў, якія рашуча абараняюць усімі спосабамі сваю незалежнасць, суверэнітэт, свабоду і карыстаюцца шырокай міжнароднай падтрымкай, нанесці паражэнне імперыялістычнай агрэсіі.

Буйны міжнародны крызіс на **Блізкім Усходзе** спарадзіла агрэсія ізраільскіх захопнікаў супраць ААР, Сірыі і Іарданіі. З дапамогай гэтай агрэсіі імперыялізм, і перш за ўсё амерыканскія імперыялісты, спрабавалі сакрушыць прагрэсіўныя рэжымы ў арабскіх краінах, падавіць арабскі вызваленчы рух, захаваць або аднавіць свае пазіцыі на Блізкім Усходзе. Ім гэта не ўдалося. Тым не менш кіруючыя сілы Ізраіля, якія падтрымліваюцца сусветнай рэакцыяй, у тым ліку сіяніцкімі коламі, грэбуючы патрабаваннем арабскіх дзяржаў, міралюбівых народаў і рашэннямі ААН аб вывадзе ізраільскіх войск з акупіраваных тэрыторый, працягваюць праводзіць палітыку экспансіі і анексіі, няспынна робяць новыя ваенныя правакацыі. Супраць гэтай палітыкі выступаюць Камуністычная партыя і іншыя прагрэсіўныя сілы Ізраіля. Арабскія народы працягваюць рашучую барацьбу ў абарону свабоды, незалежнасці і нацыянальнага прагрэсу, за вяртанне ўсіх акупіраваных тэрыторый, за прызнанне нацыянальных правоў арабскага народа Палесціны. Рух супраціўлення супраць акупацыі шырыцца, прымае розныя формы, сустракае ўсё ўзрастаючую падтрымку. На баку гэтых народаў — СССР, іншыя сацыялістычныя дзяржавы, міжнародны камуністычны рух, салідарнасць сіл нацыянальнага вызвалення, усё больш шырокай грамадскасці капіталістычных краін.

Амерыканскі імперыялізм не пакідае планаў задушэння рэвалюцыйнай **Кубы.** Груба парушаючы міжнароднае права, ён працягвае пагражаць незалежнасці Рэспублікі Куба, спрабуе арганізаваць вакол яе эканамічную блакаду, вядзе правакацыйную і падрыўную дзейнасць. Але мужны кубінскі народ пад кіраўніцтвам сваёй Камуністычнай партыі, падтрымліваемы Савецкім Саюзам, іншымі сацыялістычнымі краінамі, прагрэсіўнымі сіламі Лацінскай Амерыкі, усім рэвалюцыйным рухам, стойка абараняе свой суверэнітэт і свабоду і тым самым — фарпост сацыялізма на амерыканскім кантыненце.

У **Еўропе** дзейнічае Паўночнаатлантычны блок — галоўная зброя імперыялістычнай агрэсіі і авантур. Яго вось — саюз Вашынгтона і Бона. Не лічачыся з воляй еўрапейскіх народаў, кіруючыя колы ЗША, ФРГ і Англіі робяць усё, каб працягнуць існаванне гэтага блоку, умацаваць яго арганізацыю, захаваць «ваенную прысутнасць» ЗША на еўрапейскім кантыненце.

Галоўным чынам з дапамогай НАТО адроджан і ўзмацнеў заходнегерманскі імперыялізм — асноўны ачаг ваеннай небяспекі ў цэнтры Еўропы. Імперыялістычныя кіруючыя колы Федэратыўнай Рэспублікі Германіі, у якой набіраюць сілы неанацызм і мілітарызм, выступаюць з рэваншысцкай праграмай перагляду вынікаў другой сусветнай вайны і змянення граніц шэрагу еўрапейскіх дзяржаў. Гэта палітыка, накіраваная перш за ўсё супраць першай у нямецкай гісторыі сацыялістычнай рабоча-сялянскай дзяржавы — Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, пагражае бяспецы ўсіх народаў Еўропы і ўсеагульнаму міру.

Важнае месца ў імперыялістычных планах займаюць краіны Міжземнамор'я. Імперыялізм ЗША, які мае важныя ваенныя базы ў Іспаніі, дапамагаў і дапамагае захаванню франкісцкага рэжыму наперакор волі вядучага барацьбу іспанскага народа. Пастаянным сродкам палітычнага і ваеннага націску ў Міжземнамор'і служыць 6-ы амерыканскі флот і сістэма ваенных баз, якія ствараюць пагрозу для народаў, для справы міру ў гэтым раёне. Шматразовае абвастрэнне абстаноўкі на Кіпры і фашысцкі пераварот у Грэцыі — справа рук імперыялістаў, якія падтрымліваюць хунту палкоўнікаў.

Паўднёва-Усходняя Азія, Далёкі Усход — адзін з галоўных раёнаў, дзе імперыялісты праводзяць палітыку агрэсіі і ваенных авантур. СЕАТО, АНЗЮС, так званы дагавор бяспекі паміж ЗША і Японіяй дапаўняюцца фактычнай акупацыяй паўднёва-заходняй часткі Ціхага акіяна і Індыйскага акіяна амерыканскімі ўзброенымі сіламі. Уся гэта сістэма нацэлена перш за ўсё супраць сацыялістычных краін Азіі, нацыянальна-вызваленчага руху, а таксама нейтралісцкіх і недалучаных да ваенных блокаў дзяржаў гэтага раёна. Амерыканскія імперыялісты працягваюць акупіраваць востраў Тайвань — неад'емную частку Кітайскай Народнай Рэспуб-

(Працяг на 2-й стар.).

АБ 100-годдзі З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ Уладзіміра Ільіча Леніна

ЗВАРОТ МІЖНАРОДНАЙ НАРАДЫ КАМУНІСТЫЧНЫХ І РАБОЧЫХ ПАРТЫЙ

Напярэдадні 100-гадовага юбілею з дня нараджэння У. І. Леніна Нарада камуністычных і рабочых партый звяртае свае думкі да бессмяротнага генія нашай рэвалюцыйнай эпохі.

Імя Леніна стала сімвалам перамогі Вялікага Кастрычніка, буйнейшых рэвалюцыйных здзяйсненняў, якія ў корані змянілі сацыяльнае аблічча свету, азнаменавалі паварот чалавецтва да сацыялізма і камунізма.

Ленін — выдатны мысліцель, які ўсебакова развіў створаную Марксам і Энгельсам навуку: дыялектычны матэрыялізм, палітычную эканомію, тэорыю сацыялістычнай рэвалюцыі і будаўніцтва камуністычнага грамадства.

Ленін — стваральнік бальшавіцкай партыі — першай пралетарскай партыі новага тыпу, кіраўнік першай у свеце пераможнай сацыялістычнай рэвалюцыі, заснавальнік першай у гісторыі пралетарскай дзяржавы, савецкай сацыялістычнай дэмакратыі.

Ленін — непахісны барацьбіт супраць імперыялізму і рэакцыі, які адстойваў адзінства дзеянняў усіх атрадаў працоўных у бітвах з агульным класавым ворагам; паслядоўны інтэрнацыяналіст, прыхільнік роўнасці, міру і дружбы паміж народамі, які гнеўна асуджаў любыя праяўленні расізму і шавінізму; друг усіх прыгнечаных нацый, які адкрыў пераможны шлях барацьбы супраць каланіялізму, за незалежнасць і свабоду народаў, за іх права самім вызначаць свой лёс.

Прызнаны правадыр міжнароднага рабочага класа, Ленін бачыў у пралетарыяце вядучую сілу, здольную выканаць сусветна-гістарычную місію звяржэння капіталізму і сацыялістычнага пераўтварэння грамадства. Ён распрацаваў вучэнне аб саюзе рабочага класа з сялянствам. Адстойваючы адзінства рабочага руху, Ленін быў непрымірымым да апартунізму ва ўсіх яго формах.

Пад уздзеяннем ленінізма выраслі пакаленні камуністаў, беззапаветна адданых рабочаму класу, народу, справе сацыялізма. Жыццё і дзейнасць Леніна, яго высокія якасці як рэвалюцыянера, таварыша, чалавека будуць заўсёды служыць натхняючым прыкладам для мільёнаў рэвалюцыйных байцоў ва ўсім свеце.

Пад сцягам ленінізма рэвалюцыйны рух у большасці краін узняўся на новы ўзровень, утварыліся і ўзмацнелі камуністычныя партыі, міжнародны камуністычны рух ператварыўся ў сапраўды сусветную, самую ўплывовую палітычную сілу сучаснасці.

Увесь вопыт сусветнага сацыялізма, рабочага і нацыянальна-вызваленчага руху пацвердзіў міжнароднае значэнне марксісцка-ленінскага вучэння. Перамога сацыялістычнай рэвалюцыі ў групе краін, узнікненне сусветнай сістэмы сацыялізма, заваёвы рабочага руху ў краінах капіталу, выхад на арэну самастойнай грамадска-палітычнай дзейнасці народаў былых калоній і паўкалоній, небывалы ўздым антыімперыялістычнай барацьбы — усё гэта даказвае гістарычную правільнасць ленінізма, выражаючага карэнныя патрэбнасці сучаснай эпохі.

Сёння мы з поўнай падставай гаворым аб вучэнні Леніна тымі ж словамі, якімі ён сам ахарактарызаваў марксізм: гэта вучэнне ўсемагутнае, таму што правільнае. Марксісцка-ленінская тэорыя, яе творчае прымяненне ў канкрэтных умовах дазваляюць выпрацоўваць навуковыя адказы на пытанні, якія паўстаюць перад усімі атрадамі сусветнага рэвалюцыйнага руху, дзе б яны ні дзейнічалі.

Вернасць марксізму-ленінізму — вялікаму інтэрнацыянальнаму вучэнню — залог далейшых поспехаў камуністычнага руху.

Камуністы бачаць сваю задачу ў тым, каб у барацьбе супраць любых праціўнікаў цвёрда адстойваць рэвалюцыйныя прынцыпы марксізма-ленінізма, пралетарскага інтэрнацыяналізму, няўхільна іх ажыццяўляць, пастаянна развіваць марксісцка-ленінскую тэорыю, узбагачаць яе на аснове сучаснага вопыту класавай барацьбы і будаўніцтва сацыялістычнага грамадства. Камуністы заўсёды будуць верныя творчаму духу ленінізма.

Надыходзячы ленінскі юбілей — гістарычная дата сусветнага значэння. Камуністычныя і рабочыя партыі сустракаюць гэту дату ва ўмовах актывізацыі сваёй рэвалюцыйнай дзейнасці і азнаменуюць яе ўзмацненнем палітычнай і ідэалагічнай работы ў масах, расшырэннем і ўмацаваннем сваіх радоў. Яны прыкладаюць усе сілы да таго, каб мабілізаваць рэвалюцыйную энергію працоўных на барацьбу супраць імперыялізму, за светлыя ідэалы сацыялізма.

Удзельнікі міжнароднай Нарады камуністычных і рабочых партый звяртаюцца да ўсіх камуністаў, да ўсіх барацьбітоў за сацыялістычнае пераўтварэнне грамадства, да ўсіх прыхільнікаў прагрэсу і міру з заклікам дастойна адзначыць 100-годдзе з дня нараджэння вялікага Леніна. Вывучайце працы Леніна! У іх вы знойдзеце невычэрпальную крыніцу натхнення для барацьбы супраць рэакцыі і прыгнечання, за сацыялізм і мір. Знаёмства з імі дапаможа маладому пакаленню больш ясна ўбачыць рэвалюцыйныя перспектывы нашай эпохі. Шырэй прапагандуйце дасягненні ленінізма, поспехі сацыялістычных краін, камуністычных партый, усіх рэвалюцыйных сіл!

Працоўныя ўсіх краін, народы ўсяго свету!

У імя перамогі ленінскіх ідэалаў заклікаем вас актыўна ўключыцца ў вялікую і высакародную бітву рабочага класа за мір, дэмакратыю, нацыянальную незалежнасць і сацыялізм!

Узнімем вышэй сцяг ленінізма ў барацьбе за рэвалюцыйнае абнаўленне свету!

Няхай жыве ленінізм!

17 чэрвеня 1969 г.

АДОЗВА Ў АБАРОНУ МІРУ

ПРЫНЯТА МІЖНАРОДНАЙ НАРАДАЙ КАМУНІСТЫЧНЫХ І РАБОЧЫХ ПАРТЫЙ 16 ЧЭРВЕНЯ 1969 ГОДА

Мы, прадстаўнікі камуністычных і рабочых партый, што сабраліся ў Маскве на міжнароднай Нарадзе, звяртаемся да народаў свету, да ўсіх людзей, незалежна ад іх перакананняў і палітычных поглядаў, з заклікам да сумесных дзеянняў у імя абароны і ўмацавання міру.

Барацьба ідзе за самае важнае — за будучыню чалавецтва. У першай палавіне нашага стагоддзя дзве сусветныя вайны забралі звыш 70 мільёнаў чалавечых жыццяў, сцерлі з твару зямлі тысячы квітнеючых гарадоў і вёсак. Злавесны атамны грыб над Хірасімай — гэта трагічная перасцярога аб тым, да якіх вынікаў можа прывесці трэцяя сусветная вайна, калі б імперыялізму ўдалося яе развязаць.

Сусветны канфлікт у цяперашніх умовах, калі ядзерныя бомбы могуць у лічаныя мінуты дасягнуць любога кантынента і спустошыць велізарныя тэрыторыі, азначаў бы гібель соцень мільёнаў людзей, ператварэнне ў руіны і попел скарбаў сусветнай цывілізацыі і культуры.

Войны, акты агрэсіі і насілля, замахі на свабоду народаў — усё гэта мае свае вытокі ў палітыцы імперыялізму.

Гэта імперыялізм, і перш за ўсё амерыканскі імперыялізм, нарошчвае гонку ўзбраенняў, узмацняе міжнародную напружанасць, распальвае ў розных кутках зямнога шара канфлікты і лакальныя войны. Закляты вораг свабоды народаў — амерыканскі імперыялізм — імкнецца ўсімі сродкамі падавіць нацыянальна-вызваленчыя рухі, арганізуе рэакцыйныя перавароты, навязвае і падтрымлівае антынародныя рэжымы.

На працягу многіх гадоў амерыканскія імперыялісты вядуць у В'етнаме агрэсіўную вайну з выкарыстаннем самых варварскіх сродкаў.

У выніку ізраільскай агрэсіі супраць арабскіх народаў на Блізкім Усходзе захоўваецца небяспечны ачаг напружанасці, які ў любы момант можа выклікаць пажар вайны.

Пастаянную пагрозу міру ствараюць правакацыйныя падкопы імперыялізму супраць Кубы, ля берагоў Карэі, супраць многіх дзяржаў Азіі, Афрыкі, Лацінскай Амерыкі.

У цэнтры Еўропы набірае сілы ваяўнічы заходнегерманскі імперыялізм, узнімае галаву неанацызм. Абапіраючыся на агрэсіўны блок НАТО і дзейнічаючы ў цесным саюзе з амерыканскім імперыялізмам, бонскія кіруючыя колы, якія не зрабілі неабходных урокаў з разгрому гітлераўскай Германіі, праводзяць палітыку рэваншу, цягнуцца да ядзернай зброі, пагражаюць бяспецы ўсіх еўрапейскіх народаў.

Пагрозу міру ў Еўропе ствараюць ваенныя базы, прадастаўленыя амерыканскім імперыялістам у розных краінах НАТО і ў Іспаніі.

Палітыка агрэсіі і войнаў, праводзімая дзеля барышоў манапалістычнага капіталу, узмацняе ў саміх капіталістычных краінах эксплуатацыю шырокіх народных мас, распальвае расавую дыскрымінацыю, культывуе грубае насілле, вядзе да абмежаванняў дэмакратычных свабод, пагражае кроўным інтарэсам народных мас. Мілітарызацыя эканомікі паглынае велізарныя матэрыяльныя сродкі, зніжае жыццёвы ўзровень, кладзецца вялікім цяжарам на плечы людзей працы. Імперыялізм вінаваты ў тым, што найвялікшыя дасягненні навукі і тэхнікі, якія адкрываюць новыя гарызонты перад чалавецтвам, звернуты на мэты разбурэння, у той час, як сотні мільёнаў людзей пакутуюць ад голаду і галечы.

Вось чаму барацьба за мір зліваецца з барацьбой за свабоду народаў, прагрэс і дэмакратыю, за вызваленне ад чужаземнага насілля, ад каланіялізму і неакаланіялізму, рэакцыі і фашысцкай дыктатуры.

Трывалы мір сёння не ўтопія, гэта зусім дасягальная мэта. Цяпер у свеце існуюць магутныя грамадскія і палітычныя сілы, якія выступаюць супраць вайны, за разрадку і шырокае міжнароднае супрацоўніцтва. Паслядоўная міралюбівая палітыка першай краіны сацыялізма — Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных дзяржаў, узмацненне барацьбы працоўных у краінах капіталу, рост нацыянальна-вызваленчага руху, выступленні шырокіх колаў сусветнай дэмакратычнай грамадскасці, прыхільнікаў міру ліквідуюць фатальную немінучасць новай сусветнай вайны і ствараюць рэальную магчымасць для ажыццяўлення імкненняў народаў да міру.

Імперыялізм не можа ўжо самавольна распараджацца лёсам свету. Амерыканскія агрэсары былі вымушаны спыніць бамбардзіроўкі Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам і пайсці на перагаворы. Заключан Дагавор аб адмове ад ядзерных выпрабаванняў на зямлі, на вадзе і ў касмічнай прасторы, падпісан Дагавор аб нераспаўсюджанні ядзернай зброі. Значыць, калі народы дзейнічаюць актыўна і згуртавана, можна дасягнуць канкрэтных вынікаў.

Хоць да таго часу, пакуль існуе імперыялізм, захоўваецца небяспека ваенных канфліктаў, мірнае суіснаванне дзяржаў з розным сацыяльным ладам — гэта ў наш час рэальная справа. Але мірнае суіснаванне патрабуе пастаяннай і ўпартай барацьбы народных мас супраць імперыялізму, супраць яго палітыкі з пазіцыі сілы.

Барацьба за мір — гэта і мірныя ініцыятывы сацыялістычных дзяржаў, і пераможныя бітвы в'етнамскіх патрыётаў у джунглях Паўднёвага В'етнама, і антываенныя маніфестацыі ў гарадах Еўропы і Амерыкі, і барацьба японскага народа супраць амерыканскіх ваенных баз. Справе міру служаць і выступленні рабочага класа супраць усеўладдзя манаполій, і супраціўленне народаў Лацінскай Амерыкі дыктатурам ваенных зграй, і антыкаланіяльныя рухі ў краінах Азіі і Афрыкі, і барацьба негрыцянскага насельніцтва ЗША за свае правы. Кожны, хто ўдзельнічае ў гэтай барацьбе, нягледзячы на тое, ці носіць ён рабочы камбінезон, апрацоўвае зямлю або працуе ў лабараторыі, уносіць уклад у агульную справу абароны міру.

Мы звяртаемся з заклікам

да людзей працы — рабочых, сялян, інтэлігенцыі, да дзеячаў навукі і культуры, да ўсіх, хто хоча выратаваць і памножыць плён працы і творчых намаганняў чалавецтва;

да маці і бацькоў, якія клапоцяцца аб будучым сваіх дзяцей;

да моладзі і студэнтаў, якія імкнуцца ажыццявіць высокія планы і мары, прысвяціць сілы і энергію працвітанню сваіх краін;

да парламентарыяў, дзяржаўных і палітычных дзеячаў, якія перажываюць трывогу за лёс сваіх народаў;

да палітычных партый, прафесіянальных саюзаў, грамадскіх арганізацый і рухаў;

да рэлігійных абшчын і аб'яднанняў, да людзей розных веравызнанняў;

да ўдзельнікаў рухаў у абарону міру і антываенных кампаній;

да ўсіх мужчын і жанчын:

патрабаваць спынення агрэсіі ЗША ў В'етнаме, вываду амерыканскіх войск, павагі суверэнных правоў в'етнамскага народа — незалежнасці, свабоды і міру для В'етнама;

дабівацца ліквідацыі вынікаў агрэсіі Ізраіля на Блізкім Усходзе на аснове рэзалюцыі Савета Бяспекі ААН;

змагацца за поўную ліквідацыю каланіялізму і неакаланіялізму, за дасягненне незалежнасці ўсімі прыгнечанымі народамі, за спыненне войнаў партугальскіх каланізатараў, выкараненне ганебнага расізму ў Паўднёвай Афрыцы і ўсюды, дзе ён праяўляецца, за ліквідацыю прадажных рэжымаў — прыслужнікаў замежных манаполій;

памножыць намаганні ў барацьбе за поўнае ажыццяўленне прынцыпаў мірнага суіснавання дзяржаў незалежна ад іх сацыяльнага ладу, за аслабленне міжнароднай напружанасці, урэгуляванне нявырашаных міжнародных пытанняў шляхам перагавораў, супраць замахаў імперыялістаў на незалежнасць і суверэнітэт народаў, на іх права самім вырашаць свой лёс, за развіццё шырокага раўнапраўнага супрацоўніцтва паміж краінамі.

Мы звяртаемся да ўсіх, хто перажыў і памятае жахі апошняй сусветнай вайны, да ўсіх абаронцаў міру ў Еўропе, у тым ліку да міралюбівых грамадскіх сіл Заходняй Германіі:

перагародзім шлях праводзімай ФРГ палітыцы тэрытарыяльных дамаганняў, яе імкненню атрымаць ядзерную зброю, прымусіць павярнуць назад сілы неанацызму!

Прызнанне рэальнага становішча, якое склалася ў Еўропе ў выніку другой сусветнай вайны, недатыкальнасць існуючых граніц, прызнанне Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі — вось абавязковыя ўмовы трывалага міру на еўрапейскім кантыненце.

Разгорнем барацьбу за стварэнне эфектыўнай сістэмы калектыўнай бяспекі ў Еўропе і ліквідацыю расколу свету на ваенныя групоўкі, за ўстанаўленне атмасферы супрацоўніцтва і ўзаемаразумення паміж народамі. Шлях да гэтага пракла б правядзенне агульнаеўрапейскай нарады дзяржаў, якое было прапанавана Будапешцкай нарадай дзяржаў Варшаўскага Дагавору.

Мір на зямлі не можа абапірацца на «раўнавагу страху». Трывалы мір немагчымы без спынення гонкі ўзбраенняў.

Неабходна дабівацца стварэння бязатамных зон у розных раёнах зямнога шара, забароны любых выпрабаванняў ядзернай зброі, хутчэйшага ўступлення ў сілу Дагавору аб нераспаўсюджанні ядзернай зброі і ўдзелу ў гэтым Дагаворы ўсіх дзяржаў, забароны ядзернай зброі і знішчэння яе запасаў.

Неабходна патрабаваць ліквідацыі ваенных баз на чужых тэрыторыях, вызвалення краін ад навязаных ім агрэсіўных ваенных пактаў, эфектыўнай міжнароднай забароны ўсіх відаў хімічнай і бактэрыялагічнай зброі.

Неабходна паслядоўна і ўпарта дабівацца ўсеагульнага і поўнага раззбраення.

Мы, камуністы, пры ўсіх выпрабаваннях захоўвалі беззапаветную адданасць ленінскім ідэям міру і дружбы паміж народамі. Сёння, як і раней, мы будзем змагацца за гэтыя ўзвышаныя, агульначалавечыя мэты разам з усімі, хто выступае супраць палітыкі мілітарызму, агрэсіі і вайны. З гэтай мэтай мы гатовы развіваць кантакты і супрацоўнічаць з самымі рознымі грамадскімі і палітычнымі сіламі.

Адзінства ўсіх прагрэсіўных міралюбівых сіл — загад нашага часу. Згуртаваныя ў адно, мы забяспечым перамогу свяшчэннай справы міру на зямлі!

ЗАДАЧЫ БАРАЦЬБЫ СУПРАЦЬ ІМПЕРЫЯЛІЗМУ НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ І АДЗІНСТВА ДЗЕЯННЯЎ КАМУНІСТЫЧНЫХ І РАБОЧЫХ ПАРТЫЙ, УСІХ АНТЫІМПЕРЫЯЛІСТЫЧНЫХ СІЛ

(Працяг. Пачатак на 1-й стар.)

лікі, перашкаджаюць аднаўленню яе законных правоў у ААН. Яны працягваюць узброеныя правакацыі супраць КНДР, ваенную акупацыю Паўднёвай Карэі, учыняюць самавольства, падаўляючы прагрэсіўныя сілы, якія імкнуцца да свабоды і аб'яднання краіны. Яны ўчыняюць акты агрэсіі супраць Лаоса і правакацыі супраць Камбоджы, стварылі і расшыраюць магутныя ваенныя базы ў Таіландзе. Яны ўпарта робяць націск на Індыю з тым, каб яна адмовілася ад сваёй пазіцыі недалучэння і незалежнага эканамічнага развіцця. Імперыялісты падтрымалі антынародны пераварот у Інданезіі, у выніку якога былі знішчаны сотні тысяч камуністаў і іншых дэмакратаў. Рэакцыйныя колы Інданезіі працягваюць крывавыя расправы, што вядзе да знішчэння ўсіх вынікаў інданезійскай рэвалюцыі і пагражае пазбавіць краіну самастойнасці.

Узрасла актыўнасць імперыялізму ў шэрагу краін **Афрыкі.** Імперыялізм спрабуе спыніць развіццё вызваленчай барацьбы, захаваць і ўмацаваць свае пазіцыі на кантыненце. Імперыялісты Англіі, Францыі, ЗША, Заходняй Германіі, Японіі шырока выкарыстоўваюць тут неакаланіялісцкія метады эканамічнага, палітычнага, ідэалагічнага пранікнення і закабалення. Узброенае ўмяшанне ў Конга (Кіншаса), рэакцыйныя перавароты ў Гане і некаторых іншых краінах, падкопы імперыялістаў з мэтай расчлянення Нігерыі, палітычная і ваенная падтрымка рэакцыйных і антынацыянальных ўрадаў, фашысцка-расісцкіх рэжымаў у ПАР і Паўднёвай Радэзіі, распальванне міждзяржаўных канфліктаў і міжпляменнай варожасці, эканамічны націск і экспансія манаполій — на ўсё ідзе імперыялізм дзеля ажыццяўлення сваіх планаў. Сілай зброі і абапіраючыся на дапамогу НАТО, партугальскія каланізатары спрабуюць утрымаць свае ўладанні.

Імперыялізм ЗША ўзмацняе сваё эканамічнае пранікненне, а таксама ўмяшанне ў палітычнае, ідэалагічнае і культурнае жыццё краін **Лацінскай Амерыкі.** У саюзе з мясцовымі рэакцыйнымі сіламі ён праводзіць палітыку, якая мае на мэце перашкодзіць іншым народам ісці за прыкладам Кубы. Ён працівіцца любым крокам, накіраваным на дасягненне эканамічнай і сапраўднай палітычнай незалежнасці.

З гэтай мэтай імперыялізм ЗША выставіў план «Саюза дзеля прагрэсу», звяртаецца да новых, замаскіраваных форм панавання. Ён ставіць на службу сваёй палітыцы Арганізацыю амерыканскіх дзяржаў і Міжамерыканскі ваенны саюз, прыкладае намаганні да стварэння так званых «міжамерыканскіх сіл міру», імкнецца прысвоіць сабе права на ваеннае ўмяшанне ў любой краіне Лацінскай Амерыкі, як ён гэта зрабіў у Дамініканскай Рэспубліцы і ў Панаме. Амерыканскія імперыялісты падтрымліваюць і насаджаюць, часам шляхам ваенных пераваротаў, рэакцыйныя дыктатуры, узмацняюць раскольніцкую дзейнасць у прафсаюзным руху, расшыраюць свой уплыў ва ўзброеных і паліцэйскіх сілах, натхняюць рэпрэсіўныя мерапрыемствы супраць народнага руху. Яны прынялі непасрэдны ўдзел у ваенных аперацыях супраць партызанскага руху ў некаторых лацінаамерыканскіх краінах. Аднак палітыка імперыялізму ЗША сутыкаецца з вялікімі цяжкасцямі. Яму не ўдаецца ні стабілізаваць рэакцыйныя рэжымы, ні дабіцца згоды ўсіх урадаў на стварэнне «міжамерыканскіх сіл міру». «Саюз дзеля прагрэсу» пацярпеў паражэнне.

Іншыя імперыялістычныя дзяржавы, асабліва Заходняя Германія і Японія, таксама прыкладаюць намаганні да таго, каб усталявацца на кантыненце.

Уся палітыка імперыялістычнай агрэсіі, якая пагражае міру ва ўсім свеце, бяспецы і нацыянальнай незалежнасці народаў, выклікае ў капіталістычных краінах нарастаючы адпор з боку рабочага класа, сялянства, моладзі, студэнцтва, самых шырокіх мас, незалежна ад іх палітычных пазіцый і светапогляду. Магутны рух пратэсту супраць агрэсіі ЗША ў В'етнаме ўзмацняе баявыя выступленні дэмакратычных сіл супраць палітыкі амерыканскага імперыялізму ў цэлым, супраць курсу тых урадаў, якія яго падтрымліваюць.

Гераічная барацьба в'етнамскага народа прывяла да расшырэння ў Японіі і іншых азіяцкіх краінах руху за ліквідацыю ваенных баз ЗША, за разрыў дагавораў, якія звязваюць гэтыя краіны з палітыкай Пентагона. Нават у Злучаных Штатах — у самым цэнтры, адкуль зыходзіць агрэсія, — узнік масавы баявы рух супраць вайны і мілітарызму.

У Заходняй Еўропе рух супраць агрэсіўнага блоку НАТО, за нармалізацыю адносін і развіццё супрацоўніцтва паміж дзяржавамі, за забеспячэнне еўрапейскай бяспекі ахоплівае ўсё больш шырокія слаі насельніцтва. Сілы, якія актыўна выступаюць супраць рэваншызму і мілітарызму, растуць і ў Заходняй Германіі. У тых краінах, дзе захоўваюцца амерыканскія ваенныя базы, усё гучней чуюцца патрабаванні ліквідаваць гэтыя апорныя пункты агрэсіі.

Лацінаамерыканскія народы змагаюцца супраць прыгнёту і нахабнага ўмяшання амерыканскага імперыялізму ў іх унутраныя справы. Забастовачны рух рабочых, выступленні сялянства, дзеянні студэнцтва і іншых слаёў сведчаць, што шырокія масы на ўсім кантыненце ўзмацняюць супраціўленне дыктату Злучаных Штатаў і іх ваенным планам. У некаторых краінах рэвалюцыйныя сілы звяртаюцца да ўзброенай барацьбы супраць панавання алігархіі і імперыялізму. Нацыянальныя пачуцці народаў і эканамічныя цяжкасці могуць прымусіць нават некаторыя ўрады да прыняцця важных мер супраць імперыялізму; гэтым жа вызначаецца тэндэнцыя да ўстанаўлення або расшырэння адносін з сацыялістычнымі краінамі, у тым ліку з Кубай. Камуністычныя і рабочыя партыі ідуць на чале дэмакратычнай і антыімперыялістычнай барацьбы. Нягледзячы на праследаванні з боку рэакцыйных камарылій, яны самааддана і мужна змагаюцца за ажыццяўленне патрабаванняў мас і за рэвалюцыйныя пераўтварэнні.

У выніку ўздыму нацыянальна-вызваленчага руху народаў Азіі і Афрыкі быў нанесены моцны ўдар па пазіцыях імперыялізму на гэтых кантынентах. Нягледзячы на сур'ёзныя цяжкасці, гэтыя народы працягваюць барацьбу супраць каланіялізму і неакаланіялізму і ўносяць уклад у агульнае наступленне на імперыялізм.

Падзеі апошняга дзесяцігоддзя з яшчэ большай сілай раскрылі аблічча амерыканскага імперыялізму як сусветнага эксплуататара і жандара, непрымірымага ворага вызваленчага руху. Амерыканскія манаполіі ўкараніліся ў гаспадарку дзесяткаў краін, павялічваюць там свае капіталаўкладанні, дабіваюцца ўстанаўлення кантролю над ключавымі пазіцыямі ў эканоміцы.

Нарошчваючы сваю эканамічную магутнасць, заходнегерманскі імперыялізм разгортвае ваенную машыну, цягнецца да атамнай зброі і ўзмоцнена імкнецца да гегемоніі ў Заходняй Еўропе. Ён процідзейнічае ўсім мерам, якія вядуць да раззбраення і разрадкі міжнароднай напружанасці, праводзіць палітыку неакаланіялізму і экспансіі ў адносінах да краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі.

Нягледзячы на аслабленне брытанскага імперыялізму, Англія застаецца ў ліку галоўных імперыялістычных дзяржаў і імкнецца захаваць свае пазіцыі ў Афрыцы, Азіі, у Карыбскім моры і на Блізкім Усходзе з дапамогай метадаў неакаланіялізму, а часам і шляхам прамой ваеннай інтэрвенцыі. Па галоўных пытаннях сусветнай палітыкі Англія выступае як адзін з найбольш актыўных партнёраў ЗША. Яна з'яўляецца адной з вядучых агрэсіўных сіл у НАТО і імкнецца ўстанавіць больш цесны саюз з Заходняй Германіяй.

Узмацняецца японскі імперыялізм, нарастае яго экспансія, перш за ўсё ў Азіі. У Японіі зноў узнімае галаву мілітарызм. Звязаныя многімі вузамі з амерыканскім імперыялізмам, правячыя колы Японіі фактычна ператварылі краіну ў адзін з арсеналаў ЗША ў вайне супраць в'етнамскага народа і ўдзельнічаюць у падкопах супраць карэйскага народа.

Французскі імперыялізм імкнецца ўтрымаць і ўмацаваць свае пазіцыі ў сусветнай эканоміцы і палітыцы. Ён упарта працягвае ствараць ударную ядзерную сілу і адмаўляецца далучыцца да мер, якія маглі б садзейнічаць раззбраенню. Ён захоўвае сваё каланіяльнае панаванне над народамі Гвадэлупы, Марцінікі, Рэюньёна, некаторых краін Афрыкі і Акіяніі, адмаўляецца прызнаць за імі права на самавызначэнне, права самім кіраваць сваімі справамі. Выкарыстоўваючы захаваны ўплыў у сваіх былых калоніях і ўжываючы новыя метады каланіялісцкай палітыкі, французскія імперыялісты асабліва актыўна дзейнічаюць у Афрыцы.

Узрастае экспансія манапалістычнага капіталу Італіі.

Паміж рознымі імперыялістычнымі дзяржавамі і ва ўсім капіталістычным свеце ўзмацняецца нераўнамернасць эканамічнага развіцця. Жыццё дэманструе правільнасць марксісцка-ленінскага палажэння аб барацьбе паміж імперыялістычнымі дзяржавамі, паміж капіталістычнымі манаполіямі за сферы ўплыву. Паглыбляецца прамысловая і гандлёвая канкурэнцыя, шырыцца фінансавая і валютная вайна. Расце саперніцтва ў Заходняй Еўропе, уключаючы «агульны рынак». Саперніцтва нарастае таксама паміж капіталістычнымі краінамі Еўропы і Злучанымі Штатамі Амерыкі. У бітву за рынкі і максімальныя прыбыткі актыўна ўключаецца японскі імперыялізм.

Міжімперыялістычныя супярэчнасці праяўляюцца не толькі ў сферы эканомікі. Сур'ёзны крызіс перажывае НАТО. Даюць трашчыну агрэсіўныя блокі, створаныя ў Азіі, — СЕНТО, СЕАТО. Заходняя Еўропа ператвараецца ў поле спрэчак паміж капіталістычнымі краінамі. Гэта аслабляе сусветную імперыялістычную сістэму і разладжвае гегеманісцкія планы амерыканскага імперыялізму.

Абвастраюцца супярэчнасці і ўнутры кіруючых колаў імперыялістычных краін, паміж найбольш вар'яцкімі групоўкамі, якія робяць стаўку на ўжыванне крайніх мер, на вайну, і тымі, хто, лічачыся з новымі суадносінамі класавых сіл у свеце, з ростам магутнасці сацыялістычных краін, схільны больш рэалістычна падыходзіць да міжнародных праблем, вырашаць іх у духу мірнага суіснавання дзяржаў з розным ладам. У кіруючых колах капіталістычных краін расшыраюцца неабходнасць лічыцца з рэальным становішчам, якое склалася ў Еўропе ў выніку вайны і пасляваеннага развіцця, пачынаюць усведамляць неабходнасць прызнання ГДР. Нягледзячы на націск з боку ЗША, шэраг дзяржаў прызнаў ДРВ і КНР.

Камуністычныя і рабочыя партыі, рабочы клас, антыімперыялістычныя сілы ўлічваюць усе супярэчнасці ў лагеры праціўніка, імкнуцца іх паглыбіць і выкарыстаць у інтарэсах міру і прагрэсу.

Кожная з імперыялістычных дзяржаў дамагаецца сваіх уласных мэт. У той жа час усе яны — звенні сусветнай імперыялістычнай сістэмы.

Сучасны імперыялізм, які імкнецца прыстасавацца да ўмоў барацьбы дзвюх сістэм, да патрабаванняў навукова-тэхнічнай рэвалюцыі, валодае некаторымі новымі рысамі. Узмацняецца яго дзяржаўна-манапалістычны характар. Усё шырэй выкарыстоўваюцца такія рычагі, як стымуляванне дзяржавай манапалістычнай канцэнтрацыі вытворчасці і капіталу, пераразмеркаванне ім усё большай долі нацыянальнага даходу, прадастаўленне манаполіям ваенных заказаў, урадавае фінансаванне праграм развіцця прамысловасці і навуковых даследаванняў, складанне праграм эканамічнага развіцця ў маштабе краіны, палітыка імперыялістычнай інтэграцыі, новыя формы вывазу капіталу.

Аднак дзяржаўна-манапалістычнае рэгуляванне, якое ажыццяўляецца ў формах і маштабах, што адпавядаюць інтарэсам манапалістычнага капіталу, і накіраванае на захаванне яго панавання, не ў стане ўхіліць стыхійных сіл капіталістычнага рынку. Амаль ніводная капіталістычная дзяржава не пазбегнула значных цыклічных ваганняў і спадаў у эканоміцы; перыяды высокіх тэмпаў росту прамысловасці ў асобных краінах чаргуюцца з нізкімі, а часта і з падзеннем вытворчасці. Капіталістычную сістэму ліхаманяць вострыя валютна-фінансавыя крызісы.

Навукова-тэхнічная рэвалюцыя адкрывае перад чалавецтвам беспрэцэдэнтныя магчымасці пераўтварэння прыроды, стварэння велізарных матэрыяльных багаццяў, памнажэння творчых здольнасцей чалавека. У той час як гэтыя магчымасці павінны былі б служыць на карысць усіх, капіталізм выкарыстоўвае навукова-тэхнічную рэвалюцыю для павелічэння прыбыткаў і ўзмацнення эксплуатацыі працоўных.

Навукова-тэхнічная рэвалюцыя паскарае працэс абагульнення эканомікі: ва ўмовах панавання манаполій гэта вядзе да ўзнаўлення сацыяльных антаганізмаў у яшчэ больших маштабах і з яшчэ большай вастрынёй. Не толькі абвастраюцца ўсе ранейшыя супярэчнасці капіталізму, але і нараджаюцца новыя. Гэта — перш за ўсё супярэчнасць паміж незвычайнымі магчымасцямі, што адкрываюцца навукова-тэхнічнай рэвалюцыяй, і перашкодамі, якія капіталізм выстаўляе на шляху іх выкарыстання ў інтарэсах усяго грамадства, растрачваючы большую частку адкрыццяў навукі і велізарныя матэрыяльныя рэсурсы на ваенныя мэты, марнатравячы нацыянальныя багацці. Гэта — супярэчнасць паміж грамадскім характарам сучаснай вытворчасці і дзяржаўна-манапалістычным характарам яе рэгулявання. Гэта — не толькі рост супярэчнасцей паміж працай і капіталам, але і паглыбленне антаганізму паміж інтарэсамі пераважнай большасці нацыі і фінансавай алігархіяй.

Нават у найбольш развітых краінах капіталу мільёны людзей пакутуюць ад беспрацоўя і галечы, няўпэўненасці ў заўтрашнім дні. Наперакор сцвярджэнням аб «рэвалюцыі ў даходах», аб «сацыяльным партнёрстве» капіталістычная эксплуатацыя ўзмацняецца. Павелічэнне заработнай платы далёка адстае ад тэмпаў росту прадукцыйнасці працы і яе інтэнсіфікацыі, ад сацыяльных патрэб, яно несуразмерна з ростам прыбыткаў манаполій. Працягвае пагаршацца становішча дробнага сялянства, цяжкімі робяцца ўмовы існавання ў значнай часткі сярэдніх слаёў насельніцтва.

Узрасла няўстойлівасць сістэмы капіталізму. У многіх краінах успыхваюць сацыяльна-палітычныя крызісы, у ходзе якіх шырокія працоўныя масы ўсведамляюць неабходнасць глыбокіх, радыкальных змяненняў.

Аб гэтым сведчаць перш за ўсё падзеі ў Францыі ў маі—чэрвені 1968 г., магутны забастовачны рух, што там разгарнуўся, у якім камуністы адыгралі важную ролю і ў ходзе якога працоўныя дабіліся значных вынікаў. Адбыліся сур'ёзныя сутыкненні рабочага класа, значнай часткі інтэлігенцыі і студэнцтва з галісцкім рэжымам, з уладай манаполій. Яно раскрыла новыя магчымасці барацьбы за дэмакратыю і сацыялізм.

У Італіі няспыннае нарастанне забастовачнай барацьбы ў агульнанацыянальным маштабе, разгортванне буйных палітычных бітваў, поспех на выбарах левых сіл сур'ёзна пахіснулі палітыку левага цэнтра, пры дапамозе якой пануючыя класы разлічвалі стабілізаваць капіталізм.

У Іспаніі барацьба мас усё больш аслабляе фашысцкую дыктатуру Франка, якая была вымушана звярнуцца да надзвычайных мер; нягледзячы на рэпрэсіі, барацьба развіваецца, і новыя сацыяльныя сілы, шырокія грамадскія колы ўступаюць у рады антыфашысцкай апазіцыі.

У Англіі разгортваюцца важныя класавыя баі, якія ўключаюць палітычныя забастоўкі ў абарону прафсаюзаў і права на забастоўку, што падвяргаюцца атакам з боку лейбарысцкага ўрада.

Узмацніліся класавыя баі, забастоўкі і іншыя выступленні працоўных, студэнтаў і іншых грамадскіх слаёў у Японіі, Мексіцы, Бразіліі, Аргенціне, Федэратыўнай Рэспубліцы Германіі, Уругваі, Бельгіі, Партугаліі, Чылі, Індыі, Пакістане, Турцыі і іншых краінах, у Заходнім Берліне. Рост дэмакратычнага руху прывёў таксама да поспехаў камуністаў і іншых прагрэсіўных сіл на выбарах у шэрагу краін, у тым ліку ў Японіі. Урады дэмакратычнага фронту з удзелам камуністаў былі створаны ў некаторых штатах Індыі. Камуністы прымаюць удзел ва ўрадзе Фінляндыі.

Глыбіня крызісу ў капіталістычным свеце ярка адлюстроўваецца таксама ва ўздыме масавай барацьбы ў самых Злучаных Штатах — галоўнай апоры сусветнага імперыялізму. Негрыцянскія гета захліснула хваля бунтаў супраць расавай дыскрымінацыі, галечы і голаду, а таксама паліцэйскіх жорсткасцей. Дзесяткі амерыканскіх гарадоў сталі арэнай жорсткіх сутычак з узброенымі атрадамі арміі і паліцыі, у выніку чаго было шмат ахвяр, тысячы неграў падвергліся арышту.

У ЗША праводзяцца баявыя забастоўкі за задавальненне эканамічных патрабаванняў, якія часта пачынаюцца, нягледзячы на націск і пагрозы з боку ўрада і наперакор волі рэакцыйных прафсаюзных лідэраў. Расце актыўнасць радавых членаў і прагрэсіўных сіл у прафсаюзах. Шырокія слаі працоўных выступаюць супраць вайны ў В'етнаме.

Інтэлігенты, людзі вольных прафесій, рэлігійныя колы Злучаных Штатаў Амерыкі ўсё актыўней уключаюцца ў рух сацыяльнага пратэсту, у рух за мір. Моладзь, у асаблівасці студэнты — як негры, так і белыя, — самым розным чынам рашуча змагаюцца супраць в'етнамскай вайны, прызыву ў армію, расавай дыскрымінацыі, супраць кантролю манаполій над універсітэтамі. Рэакцыя адказвае на гэта замахамі на грамадскіх дзеячаў, узмацненнем рэпрэсій, насілле прымае масавыя маштабы. Славуты «амерыканскі вобраз жыцця» дыскрэдытуецца ў вачах усяго свету.

Манапалістычная буржуазія ўсюды імкнецца насаджаць ілюзіі, быццам усё, да чаго імкнуцца працоўныя, можа быць дасягнута без рэвалюцыйнага пераўтварэння існуючага ладу. Для таго, каб прыкрыць сваю эксплуататарскую агрэсіўную сутнасць, капіталізм выкарыстоўвае розныя апалагетычныя канцэпцыі («народны капіталізм», «дзяржава ўсеагульнага дабрабыту», «грамадства дастатку» і іншыя). Рэвалюцыйны рабочы рух выкрывае гэтыя ілжывыя канцэпцыі і вядзе супраць іх рашучую барацьбу. Ён паглыбляе, такім чынам, крызіс імперыялістычнай ідэалогіі; народныя масы ўсё больш адварочваюцца ад гэтай ідэалогіі.

Сумленне чалавецтва, яго розум не могуць мірыцца са злачынствамі імперыялізму. Імперыялізм — віноўнік дзвюх сусветных войнаў, якія забралі дзесяткі мільёнаў жыццяў. Ён стварыў небывалую ваенную машыну, якая паглынае велізарныя людскія і матэрыяльныя рэсурсы; нарошчваючы гонку ўзбраенняў, ён нясе пагрозу новай сусветнай тэрмаядзернай вайны, у агні якой былі б знішчаны сотні мільёнаў людзей, спустошаны цэлыя краіны.

Імперыялізм спарадзіў фашызм — рэжым палітычнага тэрору і лагераў смерці. Усюды, дзе гэта яму ўдаецца, імперыялізм вядзе наступленне на дэмакратычныя правы і свабоды, ушчамляе чалавечую годнасць, культывуе расізм.

Імперыялізм адказны за гора і пакуты соцень мільёнаў людзей. Ён — галоўны віноўнік таго, што велізарныя масы ў краінах Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі вымушаны жыць ва ўмовах галечы, хвароб, непісьменнасці, архаічных грамадскіх адносін, што цэлыя народнасці асуджаюцца на выміранне.

Ход грамадскага развіцця паказвае, што імперыялізм прыходзіць у сутычку з жыццёвымі інтарэсамі людзей фізічнай і разумовай працы, розных сацыяльных слаёў, нацый, краін. Супраць імперыялізму ўзнімаюцца ўсё больш шырокія масы працоўных, грамадскія рухі, цэлыя народы.

Каб пакласці канец злачынным дзеянням імперыялізму, якія можа наклікаць на чалавецтва яшчэ больш цяжкія бедствы, рабочы клас, дэмакратычныя, рэвалюцыйныя сілы, народы павінны аб'яднацца і выступаць разам. Утаймаваць агрэсараў, вызваліць чалавецтва ад імперыялізму — місія, якая выпала на долю рабочага класа, усіх антыімперыялістычных сіл, што вядуць барацьбу за мір, дэмакратыю, нацыянальную незалежнасць і сацыялізм.

II.

Сусветная сістэма сацыялізма з'яўляецца рашаючай сілай у антыімперыялістычнай барацьбе. Усякая вызваленчая барацьба знаходзіць нічым не заменімую падтрымку з яе боку і перш за ўсё з боку Савецкага Саюза.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, пабудова сацыялізма ў СССР, разгром германскага фашызму і японскага мілітарызму ў другой сусветнай вайне, перамога рэвалюцый у Кітаі і ў радзе іншых краін Еўропы і Азіі, утварэнне першай сацыялістычнай дзяржавы ў Амерыцы — Рэспубліцы Куба, узнікненне і развіццё сусветнай сацыялістычнай сістэмы, якая ўключае 14 дзяржаў, натхняючае ўздзеянне сацыялізма на ўвесь свет стварылі перадумовы для паскарэння гістарычнага прагрэсу, адкрылі новыя перспектывы для руху наперад і перамогі сацыялізма ва ўсім свеце.

Сацыялізм паказаў чалавецтву перспектыву вызвалення ад імперыялізму. Новы сацыяльны лад, заснаваны на грамадскай уласнасці на сродкі вытворчасці і ўладзе працоўных, здольны забяспечыць планамернае бяскрызіснае развіццё эканомікі ў інтарэсах народа, гарантаваць сацыяльныя і палітычныя правы працоўных, стварыць умовы для сапраўднай дэмакратыі, рэальнага ўдзелу шырокіх народных мас у кіраванні грамадствам, для ўсебаковага развіцця асобы, раўнапраўя нацый і дружбы паміж імі. На справе даказана, што толькі сацыялізм здольны вырашаць карэнныя праблемы, якія стаяць перад чалавецтвам.

Уклад сусветнай сістэмы сацыялізма ў агульную справу антыімперыялістычных сіл вызначаецца перш за ўсё ростам яе эканамічнай магутнасці. Хуткае развіццё народнай гаспадаркі краін сацыялістычнай сістэмы, якое апярэджвае па сваіх тэмпах эканамічны рост капіталістычных дзяржаў, выхад сацыялізма на перадавыя пазіцыі па раду напрамкаў навукова-тэхнічнага прагрэсу, адкрыццё Савецкім Саюзам шляху ў космас — усе гэтыя рэальныя вынікі стваральнай працы народаў сацыялістычных краін у рашаючай ступені садзейнічаюць перавазе сіл міру, дэмакратыі і сацыялізма над імперыялізмам.

Сацыялістычны свет уступіў цяпер у такую паласу развіцця, калі паяўляецца магчымасць значна паўней выкарыстоўваць магутныя рэзервы, закладзеныя ў новым ладзе. Гэтаму садзейнічаюць распрацоўка і ўкараненне больш дасканалых эканамічных і палітычных форм, што адпавядаюць патрэбнасцям спелага сацыялістычнага грамадства, развіццё якога абапіраецца ўжо на новую сацыяльную структуру. Будаўніцтва сацыялізма і яго далейшае ўдасканаленне грунтуецца на падтрымцы, удзеле і ініцыятыве найшырэйшых народных мас, натхняемых і кіруемых рабочым класам. Камуністычная партыя выступае як авангард усяго сацыялістычнага грамадства. Усё большая палітычная актыўнасць працоўных, разгортванне самадзейнасці іх грамадскіх арганізацый, расшырэнне правоў асобы, непрымірымая барацьба з праяўленнямі бюракратызму, усебаковае развіццё сацыялістычнай дэмакратыі ўмацоўваюць сілы сацыялізма і садзейнічаюць адзінству волі і дзеянняў усяго народа. Удасканаленне сацыялістычнай дэмакратыі, уздым прадукцыйных сіл, палітычны і культурны прагрэс, перавага чалавечых і маральных каштоўнасцей павялічваюць уздзеянне сацыялізма на працоўных усяго свету, умацоўваюць яго пазіцыі ў барацьбе супраць імперыялізму, якая мае сусветнае значэнне.

Практыка паказала, што сацыялістычныя пераўтварэнні, будаўніцтва новага грамадства з'яўляюцца складаным і працяглым працэсам і што ў першую чаргу ад камуністычных і рабочых партый, якія стаяць на чале кіраўніцтва, ад іх здольнасці па-марксісцка-ленінску вырашаць праблемы сацыялістычнага развіцця залежыць выкарыстанне велізарных магчымасцей, што адкрывае новы лад.

Укараненне навукі ў розныя галіны эканамічнага і грамадскага жыцця, поўнае выкарыстанне магчымасцей, якія адкрываюцца ў выніку навукова-тэхнічнай рэвалюцыі, для паскоранага эканамічнага развіцця і задавальнення патрэбнасцей усіх членаў грамадства — усё гэта робіцца магчымым дзякуючы сацыялістычнаму характару ўласнасці, планавай арганізацыі вытворчасці, актыўнаму ўдзелу работнікаў фізічнай і разумовай працы ў кіраўніцтве і кіраванні гаспадаркай. Шырокае разгортванне навукова-тэхнічнай рэвалюцыі, якая стала адным з галоўных участкаў гістарычнага спаборніцтва паміж капіталізмам і сацыялізмам, з'яўляецца важнай умовай развіцця сацыялістычнага грамадства.

Станаўленне сацыялістычнага свету — састаўная частка класавых бітваў на сусветнай арэне. Ворагі сацыялізма не пакідаюць спроб падарваць асновы сацыялістычнай дзяржаўнай улады, сарваць справу сацыялістычнага пераўтварэння грамадства і аднавіць сваё панаванне. Рашучы адпор такім спробам — неабходная функцыя сацыялістычнай дзяржавы, якая абапіраецца на шырокія народныя масы, кіруемыя рабочым класам і яго камуністычным авангардам.

Абарона сацыялізма — інтэрнацыянальны абавязак камуністаў.

Развіццё і ўмацаванне кожнай асобнай сацыялістычнай краіны з'яўляецца важнай умовай руху наперад усёй сусветнай сістэмы сацыялізма. Паспяховае развіццё народнай гаспадаркі і ўдасканальванне грамадскіх адносін, усебаковы прагрэс кожнай сацыялістычнай краіны адпавядаюць як інтарэсам народа, так і інтарэсам агульнай справы сацыялізма.

Адна з важнейшых задач камуністычных і рабочых партый краін сацыялізма — развіццё ўсебаковага супрацоўніцтва паміж гэтымі краінамі і забеспячэнне новых поспехаў на рашаючых напрамках эканамічнага спаборніцтва дзвюх сістэм, у прагрэсе навукі і тэхнікі. Гэта спаборніцтва ва ўмовах абвастрэння барацьбы паміж дзвюма сістэмамі патрабуе, каб сацыялістычная сістэма, зыходзячы з агульнасці асноўных інтарэсаў і мэт сацыялістычных дзяржаў, з прынцыпаў марксізма-ленінізма, што ляжаць у аснове іх палітыкі, усё больш абапіралася на міжнародны сацыялістычны падзел працы і добраахвотную кааперацыю паміж імі, якая выключае якое-небудзь ушчамленне нацыянальных інтарэсаў, забяспечвае ўздым кожнай краіны паасобку і ўмацаванне магутнасці сусветнай сістэмы сацыялізма ў цэлым.

Абапіраючыся на няспынны рост сваёй эканамічнай і абароннай магутнасці, сусветная сістэма сацыялізма скоўвае імперыялізм, абмяжоўвае яго магчымасці ажыццяўляць экспарт контррэвалюцыі. Выконваючы свой інтэрнацыянальны абавязак, яна аказвае ўсё большую дапамогу народам, якія змагаюцца за свабоду і незалежнасць, умацоўвае мір і міжнародную бяспеку. Пакуль існуе агрэсіўны блок НАТО, арганізацыя Варшаўскага Дагавору адыгрывае важную ролю ў забеспячэнні бяспекі сацыялістычных краін супраць ваеннага нападу з боку імперыялістычных дзяржаў, у забеспячэнні міру.

Поспехі сацыялізма, яго ўплыў на ход сусветных падзей, эфектыўнасць яго барацьбы супраць імперыялістычнай агрэсіі ў значнай меры залежаць ад згуртаванасці сацыялістычных краін. Адзінства дзеянняў краін сацыялізма — важны фактар згуртавання ўсіх антыімперыялістычных сіл.

Станаўленне новага тыпу міжнародных адносін, развіццё брацкага саюза сацыялістычных дзяржаў — складаны гістарычны працэс. Пасля перамогі сацыялістычнай рэвалюцыі ў многіх краінах будаўніцтва сацыялізма, якое ажыццяўляецца на аснове агульных заканамернасцей, разгортваецца ў розных формах, з улікам канкрэтных гістарычных умоў і нацыянальных асаблівасцей. Паспяховае развіццё гэтага працэсу мае на ўвазе строгае захаванне прынцыпаў пралетарскага інтэрнацыяналізму, узаемнай дапамогі і падтрымкі, раўнапраўя, суверэнітэту, неўмяшання ва ўнутраныя справы адзін аднаго.

У прыродзе сацыялізма няма такіх супярэчнасцей, якія ўласцівы прыродзе капіталізму. Калі паміж сацыялістычнымі краінамі ўзнікаюць тыя ці іншыя разыходжанні, якія параджаюцца адрозненнямі ва ўзроўні іх эканамічнага развіцця, у іх сацыяльнай структуры, міжнародным становішчы, і якія звязаны з іх нацыянальнымі асаблівасцямі, то такія разыходжанні могуць і павінны паспяхова вырашацца на аснове пралетарскага інтэрнацыяналізму, шляхам таварыскага абмеркавання і добраахвотнага, брацкага супрацоўніцтва. Яны не павінны парушаць адзінага фронту сацыялістычных дзяржаў супраць імперыялізму.

Камуністы бачаць цяжкасці ў развіцці сусветнай сістэмы сацыялізма. Аднак сацыялістычная сістэма грунтуецца на агульнасці сацыяльна-эканамічнага ладу, на супадзенні карэнных інтарэсаў і мэт уваходзячых у яе краін. Гэта агульнасць — залог пераадолення наяўных цяжкасцей, далейшага ўмацавання адзінства сістэмы сацыялізма на прынцыпах марксізма-ленінізма, пралетарскага інтэрнацыяналізму.

У цытадэлях капіталізму рабочы клас, як гэта зноў пацвердзілі падзеі апошняга часу, з'яўляецца галоўнай рухаючай і мабілізуючай сілай рэвалюцыйнай барацьбы, усяго дэмакратычнага, антыімперыялістычнага руху.

Сучасны перыяд характарызуецца ўзмацненнем барацьбы рабочага класа, шырокіх мас працоўных не толькі за паляпшэнне іх эканамічнага становішча, але і за палітычныя патрабаванні. Абараняючы свае надзённыя інтарэсы, працоўныя ў той жа час змагаюцца за сацыяльныя правы і дэмакратычныя свабоды. Іх патрабаванні ўсё ў большай меры накіроўваюцца непасрэдна супраць сістэмы панавання манапалістычнага капіталу, супраць яго палітычнай улады. Мацнее жаданне шырокіх мас працоўных у корані змяніць эканамічны і грамадскі лад, які грунтуецца на эксплуатацыі чалавека. Буйныя бітвы рабочага класа ў радзе капіталістычных краін расхістваюць уладу манаполій, абвастраюць няўстойлівасць і супярэчнасці капіталістычнага грамадства. Яны з'явіліся прадвеснікамі новых класавых баёў, якія могуць прывесці да фундаментальных грамадскіх пераўтварэнняў, сацыялістычнай рэвалюцыі, устанаўлення ўлады рабочага класа ў саюзе з іншымі слаямі працоўных.

Класавыя бітвы апошняга часу нанеслі ўдар па ілюзіях, якія пашыраюцца прыхільнікамі неакапіталізму і рэфармізму, з новай сілай пацвердзілі асноўныя палажэнні марксізма-ленінізма. Камуністычныя і рабочыя партыі, у адрозненне ад правых і «левых» апартуністаў, не процістаўляюць барацьбу за глыбокія эканамічныя і сацыяльныя патрабаванні, за перадавую дэмакратыю барацьбе за сацыялізм, а лічаць яе часткай гэтай барацьбы. Радыкальныя дэмакратычныя пераўтварэнні, якія будуць дасягнуты ў барацьбе супраць манаполій, супраць іх эканамічнага панавання і палітычнай улады, будуць садзейнічаць усведамленню ўсё больш шырокімі масамі неабходнасці сацыялізма.

У новай абстаноўцы, якая стварылася, неабходнасць адзінства рабочага класа стала яшчэ больш відавочнай. Факты, вопыт рабочага руху, набыты ім у ходзе барацьбы, рашучая крытыка камуністычнымі і рабочымі партыямі апартунізму, якая застаецца нязменнай задачай, — узмацняюць крызіс рэфармісцкіх канцэпцый. У радах сацыял-дэмакратыі адбываецца дыферэнцыяцыя, якая адбіваецца і ў кіраўніцтве. Некаторыя з яе лідэраў сталі на абарону манапалістычнага капіталу, імперыялізму. Іншыя ж схільны ўлічваць патрабаванні працоўных мас у эканамічнай і сацыяльнай галінах, у пытаннях барацьбы за мір і прагрэс.

Камуністы, надаючы рашаючае значэнне адзінству рабочага класа, выказваюцца за супрацоўніцтва з сацыялістамі і сацыял-дэмакратамі, каб устанавіць перадавы дэмакратычны лад сёння і пабудаваць сацыялістычнае грамадства ў будучым. Яны зробяць усё, што ад іх залежыць, для ажыццяўлення такога супрацоўніцтва. Яны выступаюць таксама за супрацоўніцтва з іншымі дэмакратычнымі партыямі і арганізацыямі, зацікаўленымі ў абнаўленні грамадства. Натуральна, для руху наперад па гэтаму шляху неабходна, каб сацыялістычныя партыі і іншыя палітычныя арганізацыі, якія выказваюцца за сацыялізм, рашуча парвалі з палітыкай класавага супрацоўніцтва з буржуазіяй і праводзілі палітыку эфектыўнай барацьбы за мір, дэмакратыю і сацыялізм.

Прафсаюзы — самая масавая арганізацыя працоўных — адыгрываюць важную ролю ў антыманапалістычнай барацьбе. Іх роля магла б быць яшчэ большай, калі б не раздробленасць прафсаюзнага руху ў капіталістычным свеце. Нягледзячы на тое, што некаторыя лідэры ствараюць штучныя перашкоды на шляху да адзінства дзеянняў прафсаюзаў рознай арыентацыі ў нацыянальным і міжнародным маштабе, цяга да такога адзінства ў прафсаюзным руху ў апошнія гады ўзмацняецца. Камуністы з'яўляюцца паслядоўнымі прыхільнікамі прафсаюзнага адзінства як у рамках кожнай краіны, так і на міжнароднай арэне.

Лінія камуністаў на адзінства дзеянняў усіх партый рабочага класа і прафсаюзных арганізацый сустракае ўсё большую падтрымку. Курс на адзінства павялічвае магчымасці рабочага руху ў антыімперыялістычнай барацьбе, дае магчымасць уцягнуць у яе тую частку пралетарыяту, якая да гэтага часу не арганізавана або ідзе за буржуазнымі партыямі. Камуністы будуць удасканальваць сваю палітычную і ідэалагічную дзейнасць, маючы на ўвазе дабіцца адзінства рабочага класа.

Панаванне фінансавага капіталу, ажыццяўленне манапалістычнай дзяржавай «сельскагаспадарчых праграм» вядзе да разарэння ўсё большай часткі дробнага і сярэдняга сялянства. У апошні час яно аказвае ўсё большае супраціўленне гэтым мерапрыемствам, узнімаецца на масавыя выступленні, якія карыстаюцца падтрымкай гарадскіх працоўных. Умацаванне саюза рабочых і сялян — адна з асноўных умоў поспеху барацьбы супраць манаполій і іх улады.

Буйны капітал грэбуе жыццёвымі інтарэсамі большасці сярэдніх слаёў горада. Таму шырокія масы сярэдніх слаёў насельніцтва, нягледзячы на адсутнасць адзінства ў іх радах і іх асаблівую ўспрымальнасць у адносінах да буржуазнай ідэалогіі, выступаюць у абарону сваіх інтарэсаў, уключаюцца ў барацьбу за агульнадэмакратычныя патрабаванні. У іх асяроддзі расце разуменне жыццёвай важнасці сумесных дзеянняў з рабочым класам.

У нашу эпоху, калі навука ператвараецца ў непасрэдную прадукцыйную сілу, інтэлігенцыя ўсё больш папаўняе рады работнікаў наёмнай працы. Яе сацыяльныя інтарэсы пераплятаюцца з інтарэсамі рабочага класа, яе творчыя імкненні сутыкаюцца з інтарэсамі гаспадароў-манапалістаў, для якіх прыбытак вышэй за ўсё. Хоць ёсць істотная розніца ў становішчы розных груп інтэлігенцыі, усё большая яе частка ўступае ў канфлікт з манаполіямі і з імперыялістычнай палітыкай урадаў. Крызіс буржуазнай ідэалогіі і прыцягальная сіла сацыялізма садзейнічаюць уступленню інтэлігенцыі на шлях антыімперыялістычнай барацьбы. Саюз работнікаў разумовай і фізічнай працы робіцца ўсё больш значнай сілай у барацьбе за мір, дэмакратыю і сацыяльны прагрэс, за дэмакратычны кантроль над вытворчасцю, установамі культуры і інфармацыі, за развіццё адукацыі ў інтарэсах народа.

Збліжэнне інтарэсаў сялянства, гарадскіх сярэдніх слаёў і інтэлігенцыі з інтарэсамі рабочага класа, рост іх супрацоўніцтва вядуць да звужэння сацыяльнай базы ўлады манаполій, абвастраюць яе ўнутраныя супярэчнасці і садзейнічаюць мабілізацыі шырокіх мас на барацьбу супраць манаполій, імперыялізму.

Важным фактарам грамадскага жыцця ў Заходняй Еўропе, Амерыцы, Японіі, Турцыі і іншых краінах сталі ўзрастаючая колькасць моладзі і яе ўсё большая палітычная актыўнасць.

Выступленні моладзі адлюстроўваюць глыбокі крызіс сучаснага буржуазнага грамадства. Працоўная, перш за ўсё рабочая моладзь, якая падвяргаецца звышэксплуатацыі і не бачыць для сябе перспектывы пры капіталізме, усё больш актыўна ўключаецца ў класавую барацьбу, уступае ў прафсаюзы, у камуністычныя і іншыя дэмакратычныя арганізацыі. Шырокія масы студэнцтва выступаюць не толькі супраць недахопаў адсталай сістэмы навучання, не толькі за права мець свае арганізацыі і эфектыўна ўдзельнічаць у кіраўніцтве навучальнымі цэнтрамі, але і супраць палітыкі пануючых класаў. Усё больш маладых людзей, натхняемых барацьбой в'етнамскага народа і іншымі прыкладамі гераічнай барацьбы супраць імперыялізму, удзельнічае ў буйных народных выступленнях супраць імперыялізму, за дэмакратыю, мір і сацыялізм.

Камуністы высока цэняць уздым маладзёжнага руху і актыўна ў ім удзельнічаюць. Яны пашыраюць у яго радах ідэі навуковага сацыялізма, растлумачваюць небяспеку розных псеўдарэвалюцыйных ідэй, якія могуць зрабіць уплыў на моладзь, імкнуцца дапамагчы ёй знайсці правільны шлях у барацьбе супраць імперыялізму, у абарону яе інтарэсаў. Толькі цесная сувязь з рабочым рухам і яго камуністычным авангардам можа адкрыць перад моладдзю сапраўды рэвалюцыйную перспектыву.

Важнай рысай нашай эпохі з'яўляецца масавы ўдзел жанчын у класавай барацьбе, у антыімперыялістычным руху, у прыватнасці, у барацьбе за мір. Найбольш ярка гэта праяўляецца ў масавых выступленнях супраць амерыканскай агрэсіі ў В'етнаме. Павялічваецца колькасць жанчын, занятых у вытворчасці і іншых сферах дзейнасці, расце іх палітычная свядомасць, узмацняецца іх барацьба за эканамічныя і сацыяльныя правы. Працоўныя жанчыны патрабуюць пакончыць

(Працяг на 3-й стар.)

ЗАДАЧЫ БАРАЦЬБЫ СУПРАЦЬ ІМПЕРЫЯЛІЗМУ НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ І АДЗІНСТВА ДЗЕЯННЯЎ КАМУНІСТЫЧНЫХ І РАБОЧЫХ ПАРТЫЙ, УСІХ АНТЫІМПЕРЫЯЛІСТЫЧНЫХ СІЛ

(Працяг. Пачатак на 1-й і 2-й стар.)

з усякай дыскрымінацыяй у аплаце іх працы, поўнай роўнасці ў грамадзянскіх правах, мер у абарону мацярынства і г. д.

Яны ўсё больш актыўна ўдзельнічаюць у баях рабочых і дэмакратычных сіл, усё большая іх колькасць уступае ў прафсаюзы. Камуністычныя партыі, у дзейнасці якіх на роўных правах удзельнічаюць жанчыны, рашуча падтрымліваюць іх патрабаванні і разглядаюць справу эмансіпацыі жанчын, як важны элемент агульнага дэмакратычнага руху. Прыклад сацыялістычных краін, дзе жанчынам гарантавана поўнае раўнапраўе, мае вялікую прыцягальную сілу для барацьбы жанчын у капіталістычным свеце.

У выніку сур'ёзнага абвастрэння сацыяльных супярэчнасцей у многіх капіталістычных краінах адкрыліся магчымасці для саюза на антыманапалістычнай і антыімперыялістычнай аснове рэвалюцыйнага рабочага руху з шырокімі масамі веруючых. Каталіцкая царква і некаторыя іншыя рэлігіі перажываюць ідэалагічны крызіс, які расхіствае іх векавыя канцэпцыі і наяўныя структуры. У некаторых краінах развіваюцца супрацоўніцтва і сумесныя дзеянні камуністаў з шырокімі дэмакратычнымі масамі католікаў і веруючымі іншых рэлігій; набыў вялікую актуальнасць дыялог паміж імі па такіх праблемах, як вайна і мір, капіталізм і сацыялізм, неакаланіялізм і краіны, якія сталі на шлях развіцця; сумесныя дзеянні супраць імперыялізму, за дэмакратыю і сацыялізм з'яўляюцца вельмі актуальнымі. Камуністы ўпэўнены, што іменна на гэтым шляху — шляху шырокіх кантактаў і сумесных выступленняў — маса веруючых робіцца актыўнай сілай антыімперыялістычнай барацьбы і глыбокіх сацыяльных пераўтварэнняў.

У ходзе адзіных антыманапалістычных і антыімперыялістычных дзеянняў ствараюцца спрыяльныя перадумовы для аб'яднання ўсіх дэмакратычных плыней у палітычны саюз, здольны рашаючым чынам абмежаваць ролю манаполій у эканоміцы краіны, пакласці канец уладзе буйнога капіталу і ажыццявіць таксама карэнныя палітычныя і эканамічныя пераўтварэнні, якія забяспечаць найбольш спрыяльныя ўмовы для працягу барацьбы за сацыялізм. Асноўная сіла гэтага дэмакратычнага саюза — рабочы клас. Дасягненню ўказаных мэт садзейнічаюць перш за ўсё магутныя масавыя выступленні рабочага класа і найшырэйшых народных слаёў, ажыццяўляемыя ў розных формах. Выкарыстоўваючы ўсе наяўныя магчымасці парламенцкай дзейнасці, камуністы падкрэсліваюць, што рашаючым у барацьбе за дэмакратыю і сацыялізм з'яўляецца разгортванне масавага руху рабочага класа, усіх працоўных.

Крах каланіяльнай сістэмы істотна аслабіў пазіцыі імперыялізму. **У апошняе дзесяцігоддзе працягвала ўзрастаць роля антыімперыялістычнага руху народаў Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў сусветным рэвалюцыйным працэсе.** У некаторых краінах гэты рух набывае антыкапіталістычны змест.

У многіх краінах **Азіі і Афрыкі** нацыянальна-вызваленчы рух уступіў у новую фазу. У гэтай зоне ўзнікла вялікая колькасць нацыянальных дзяржаў, што ўнесла істотныя змены ў палітычную структуру свету і садзейнічала змяненню суадносін сіл на шкоду імперыялізму. Амаль поўнасцю ліквідаваны старыя каланіяльныя імперыі.

Вялікае значэнне для будучыні Афрыкі і справы міру мае вызваленне поўдня Афрыкі — аднаго з апошніх раёнаў каланіяльнага панавання. Узброеная барацьба, якую вядуць народы Анголы, Мазамбіка, Гвінеі-Бісау, Зімбабве, Намібіі і Паўднёвай Афрыкі, наносіць цяжкія ўдары па саюзу фашысцкіх і расісцкіх рэжымаў, якія падтрымліваюцца імперыялістамі, і адкрывае перспектыву новых буйных перамог афрыканскай рэвалюцыі.

Выдатную ролю ў барацьбе супраць сусветнага імперыялізму адыгрывае арабскі вызваленчы рух. Ён аказвае станоўчае ўздзеянне на ўвесь рух супраць імперыялізму і неакаланіялізму на Сярэднім Усходзе і ў Афрыцы. Барацьба арабскіх народаў супраць імперыялізму і агрэсіі Ізраіля — састаўная частка агульнай барацьбы паміж сіламі свабоды і сацыялізма ва ўсім свеце, з аднаго боку, і міжнародным імперыялізмам, з другога.

Рост нацыянальна-вызваленчага руху і сацыяльны прагрэс народаў гэтага раёна, важнага ў стратэгічных адносінах і багатага нафтай, выклікае асаблівую нянавісць імперыялістаў і нафтавых манаполій, якія плятуць інтрыгі і змовы супраць гэтага руху, развязваюць войны і ўчыняюць іншыя агрэсіўныя дзеянні.

Для адпору гэтым дзеянням, зрыву змоў, захавання ўсіх заваёў важнае значэнне маюць, у прыватнасці, паглыбленне сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў, нацыянальныя прагрэсіўныя франты, дэмакратычныя свабоды для шырокіх мас і нацыянальных прагрэсіўных сіл.

У краінах, якія вызваліліся, развіваецца сацыяльная дыферэнцыяцыя. Абвастраецца канфлікт рабочага класа, сялянства, іншых дэмакратычных сіл, у тым ліку патрыятычна настроеных слаёў дробнай буржуазіі, з імперыялізмам і сіламі ўнутранай рэакцыі, з тымі элементамі нацыянальнай буржуазіі, якія ўсё больш схільны ісці на змову з імперыялізмам.

У шэрагу маладых дзяржаў павысіліся грамадская роля і палітычная актыўнасць рабочага класа. Узрастае значэнне інтэрнацыянальных сувязей паміж маладым пралетарыятам краін Азіі і Афрыкі і рабочым класам сацыялістычных краін, капіталістычных дзяржаў.

Вялікія рэвалюцыйныя магчымасці мае працоўнае сялянства. Яно прымае актыўны ўдзел у барацьбе супраць імперыялізму, за нацыянальнае вызваленне народаў, за ўмацаванне незалежнасці маладых дзяржаў. Камуністы ўзмацняюць сваю дзейнасць сярод сялянскіх мас, нясуць у іх пралетарскую ідэалогію.

У большасці незалежных дзяржаў Азіі і Афрыкі цэнтральнымі праблемамі грамадскага развіцця побач з задачай умацавання і абароны палітычнай незалежнасці, суверэнітэту сталі пераадоленне эканамічнай адсталасці, стварэнне незалежнай нацыянальнай эканомікі, уключаючы ўласную прамысловасць, павышэнне жыццёвага ўзроўню народа. Вырашэнне гэтых праблем мае на ўвазе глыбокія сацыяльна-эканамічныя пераўтварэнні, правядзенне дэмакратычных аграрных рэформ у інтарэсах працоўнага сялянства і пры яго ўдзеле, знішчэнне аджыўшых феадальных і дафеадальных адносін, ліквідацыю засілля замежных манаполій, радыкальную дэмакратызацыю грамадскага і палітычнага жыцця, дзяржаўнага апарату, адраджэнне нацыянальнай культуры і развіццё яе прагрэсіўных традыцый, умацаванне рэвалюцыйных партый і стварэнне такіх партый там, дзе іх няма. Актуальныя праблемы грамадскага развіцця гэтых дзяржаў цяпер з'яўляюцца аб'ектам не толькі вострай барацьбы паміж іх народамі і неакаланізатарамі, але і ўнутраных сацыяльных сутычак. Важнае значэнне для незалежных дзяржаў Азіі і Афрыкі мае ўстанаўленне адносін дружбы і дзейснага супрацоўніцтва з краінамі сацыялізма.

Пад уздзеяннем рэвалюцыйных умоў нашага часу ўзніклі своеасаблівыя формы прагрэсіўнага грамадскага развіцця краін, якія вызваліліся, узрасла роля рэвалюцыйна-дэмакратычных сіл. Некаторыя маладыя дзяржавы сталі на некапіталістычны шлях — шлях, які забяспечвае магчымасць ліквідацыі адсталасці, атрыманай у спадчыну ад каланіяльнага мінулага, і стварэння ўмоў для пераходу да сацыялістычнага развіцця. Сацыялістычная арыентацыя ў гэтых краінах прабівае сабе дарогу, пераадольваючы вялікія цяжкасці і выпрабаванні. Гэтыя дзяржавы вядуць рашучую барацьбу супраць імперыялізму і неакаланіялізму.

Краіны, якія сталі на капіталістычны шлях, не здолелі вырашыць ніводнай з асноўных праблем, якія ўзніклі перад імі. Сутыкнуўшыся з усё большым нездавальненнем народа, унутраная рэакцыя ў гэтых краінах разгортвае пры падтрымцы імперыялізму наступленне супраць дэмакратычных свабод, у шэрагу выпадкаў жорстка падаўляе дэмакратычны і патрыятычны рух мас. Яна распальвае канфлікты паміж нацыянальнымі, этнічнымі, рэлігійнымі, племяннымі і лінгвістычнымі групамі, ставячы тым самым пад пагрозу незалежнасць, здабытую гэтымі краінамі.

Асаблівую варожасць імперыялізм праяўляе ў адносінах да краін з прагрэсіўнымі рэжымамі. Жадаючы саштурхнуць гэтыя краіны з выбранага імі шляху, імперыялісты спрабуюць разлажыць іх палітычныя партыі, падпарадкаваць свайму ўплыву асветныя і культурныя ўстановы, сродкі масавай інфармацыі, арганізуюць там сваю контррэвалюцыйную агентуру і падтрымліваюць рэакцыйныя элементы ў дзяржаўным апараце і ўзброеных сілах. Яны імкнуцца выкарыстоўваць антыкамуністычныя забабоны, каб сеяць варожасць сярод патрыётаў.

Шлях вырашэння задач нацыянальнага развіцця і сацыяльнага прагрэсу, дзейснага адпору падкопам неакаланіялізму — гэта актывізацыя народных мас, павышэнне ролі пралетарыяту, сялянства, згуртаванне працоўнай моладзі, студэнцтва, інтэлігенцыі, гарадскіх сярэдніх слаёў, дэмакратычных армейскіх колаў, усіх патрыятычных прагрэсіўных сіл. За такое згуртаванне выступаюць камуністычныя і рабочыя партыі.

Камуністы адстойваюць свабоду, нацыянальную незалежнасць і сацыялістычную будучыню сваіх народаў, яны з'яўляюцца носьбітамі ідэй навуковага сацыялізма, перадавымі барацьбітамі нацыянальна-вызваленчага руху. Інтарэсы гэтага руху, інтарэсы сацыяльнага прагрэсу народаў краін, якія нядаўна вызваліліся, патрабуюць цеснага супрацоўніцтва паміж камуністычнымі партыямі і іншымі патрыятычнымі і перадавымі сіламі. Варожасць да камунізма, праследаванні камуністаў шкодзяць барацьбе за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне народаў.

Большасць краін **Лацінскай Амерыкі** заваявала дзяржаўную незалежнасць у пачатку мінулага стагоддзя. У цэлым яны прайшлі даволі доўгі шлях капіталістычнага развіцця, там сфарміраваўся, расце і мацнее ў барацьбе шматлікі гарадскі і сельскі пралетарыят; практычна ва ўсіх краінах дзейнічаюць камуністычныя партыі. Народы Лацінскай Амерыкі змагаюцца з агульным прыгняталынікам і эксплуататарам — імперыялізмам ЗША, які паставіў увесь кантынент у залежнае становішча, лічачы яго сваім стратэгічным тылам. Некаторыя з гэтых народаў яшчэ вядуць барацьбу супраць каланіяльнага панавання. Барацьба за сапраўдны нацыянальны суверэнітэт і эканамічную незалежнасць пераплятаецца з вострай класавай барацьбой супраць капіталістычнай эксплуатацыі і перш за ўсё супраць замежных і мясцовых манаполій і латыфундыстаў. У многіх краінах яшчэ захаваліся феадальныя перажыткі і ёсць маса беззямельных сялян. Ідзе барацьба за дэмакратычныя патрабаванні і супраць тыранічных дыктатур, якія з'яўляюцца вельмі адмоўным фактарам у гістарычным развіцці кантынента.

Кубінская рэвалюцыя разарвала ланцуг імперыялістычнага прыгнёту ў Лацінскай Амерыцы і прывяла да стварэння першай сацыялістычнай дзяржавы на амерыканскім кантыненце, азнаменаваўшы гістарычны паварот і адкрыўшы тут новы этап рэвалюцыйнага руху. У гэтым раёне свету развіваюцца баявыя дэмакратычныя і антыімперыялістычныя рухі, рэвалюцыйныя працэсы, якія адкрыюць шлях да сацыялізма.

Пралетарыят, камуністычныя і рабочыя партыі адыгрываюць усё больш важную ролю ў антыімперыялістычным руху Лацінскай Амерыкі. Гістарычнай перавагай і гарантыяй далейшага развіцця гэтага руху з'яўляецца існаванне і дзейнасць рабочага класа. Барацьба шырокіх мас за свае эканамічныя і палітычныя патрабаванні, за свае рэвалюцыйныя мэты адбываецца ў розных формах. Выступаючы супраць агрэсіўнасці імперыялізму і ўнутранай рэакцыі, народны рух у Лацінскай Амерыцы рухаецца наперад. У некаторых краінах ён выкарыстоўвае ўзброены шлях. У ходзе барацьбы павышаецца баяздольнасць рабочага класа, абуджаецца свядомасць сялянства, узнімаюцца сельскія масы. Такім чынам, закладваюцца асновы рабоча-сялянскага саюза.

У саюзе з пралетарыятам выступаюць шырокія народныя масы, студэнты, перадавая інтэлігенцыя, шматлікія колы сярэдніх слаёў гарадскога насельніцтва. Набываюць усё большую сілу сумесныя дзеянні і антыімперыялістычнае адзінства супраць рэакцыйных рэжымаў. Уздым барацьбы супраць эксплуатацыі і галечы шырокіх мас, супраць імперыялістычнага прыгнёту прыводзіць да таго, што на прагрэсіўныя спадзяванні адклікаецца і перадавая частка рэлігійных колаў. Унутры ўзброеных сіл некаторых краін развіваюцца патрыятычныя і дэмакратычныя тэндэнцыі.

Першараднае значэнне для перспектыў антыімперыялістычнай барацьбы мае ўмацаванне саюза паміж сацыялістычнай сістэмай, рабочым і нацыянальна-вызваленчым рухамі.

III.

Сучасная сацыяльна-палітычная абстаноўка ў свеце дае магчымасць узняць барацьбу супраць імперыялізму на новы ўзровень. Узмацніўшы наступленне на імперыялізм, можна дабіцца рашаючай перавагі над ім, нанесці паражэнне яго палітыцы агрэсіі і вайны. Гэта настойліва патрабуе канкрэтных і практычных мерапрыемстваў і дзеянняў на ўсіх кантынентах, каб даць ясную перспектыву дэмакратычным і прагрэсіўным сілам, усім, хто зацікаўлен у вырашэнні буйных праблем, якія хвалююць чалавецтва, праблем міру і бяспекі народаў.

Усведамляючы сваю гістарычную адказнасць, камуністычныя і рабочыя партыі, прадстаўленыя на Нарадзе, звяртаюцца да ўсіх камуністаў свету, да ўсіх праціўнікаў імперыялізму, да ўсіх, хто гатовы змагацца за мір, свабоду і прагрэс, з прапановай аб адзіных дзеяннях.

Першачарговая мэта адзінства дзеянняў — **усебаковая падтрымка гераічнага в'етнамскага народа.** Нарада заклікае ўсіх, каму дорага справа міру і нацыянальнай незалежнасці, узмацніць барацьбу за тое, каб прымусіць амерыканскі імперыялізм вывесці войскі інтэрвентаў з В'етнама, спыніць умяшанне ва ўнутраныя справы гэтай краіны і паважаць права в'етнамскага народа самастойна вырашаць свае праблемы. Канчатковая перамога патрыётаў В'етнама мае прынцыповае значэнне для ўмацавання пазіцый народаў у барацьбе супраць імперыялістычнай палітыкі дыктату і самавольства. Каб наблізіць гэту перамогу, патрэбны ўзгодненыя меры ўсіх дзяржаў сацыялістычнай сістэмы, сумесныя намаганні ўсіх камуністычных і рабочых партый, усіх прагрэсіўных партый і масавых дэмакратычных арганізацый, а таксама ўсіх свабодалюбівых і міралюбівых сіл. Нарада вітае стварэнне Часовага рэвалюцыйнага ўрада Рэспублікі Паўднёвы В'етнам. Яна разглядае гэта як важны этап гераічнай вызваленчай барацьбы в'етнамскага народа. Нарада заклікае да барацьбы за забеспячэнне поспеху парыжскіх перагавораў, які зусім магчымы на аснове 10 пунктаў, прапанаваных Нацыянальным фронтам вызвалення Паўднёвага В'етнама.

Асноўным звяном адзіных дзеянняў антыімперыялістычных сіл па-ранейшаму застаецца барацьба супраць ваеннай небяспекі, небяспекі сусветнай тэрмаядзернай вайны, якая працягвае пагражаць народам масавым знішчэннем, барацьба за мір ва ўсім свеце. Аб'яднанымі намаганнямі краін сацыялізма, міжнароднага рабочага класа, нацыянальна-вызваленчага руху, усіх міралюбівых дзяржаў, грамадскіх арганізацый і масавых рухаў сусветную вайну можна прадухіліць.

Абарона міру непарыўна звязана з барацьбой за тое, каб навязаць імперыялістам мірнае суіснаванне дзяржаў з розным грамадскім ладам, якое патрабуе захавання прынцыпаў суверэнітэту, раўнапраўя, тэрытарыяльнай недатыкальнасці кожнай дзяржавы, вялікай ці малой, неўмяшання ва ўнутраныя справы іншых краін, павагі права ўсіх народаў свабодна выбіраць свой сацыяльна-эканамічны і палітычны лад, урэгулявання нявырашаных міжнародных пытанняў палітычным шляхам, пры дапамозе перагавораў.

Палітыка мірнага суіснавання спрыяе станоўчаму вырашэнню эканамічных і сацыяльных праблем краін, якія сталі на шлях развіцця.

Палітыка мірнага суіснавання не супярэчыць праву прыгнечаных народаў выкарыстаць у барацьбе за сваё вызваленне той шлях, які яны палічаць неабходным — узброены ці няўзброены, — і ні ў якой ступені не азначае падтрымкі рэакцыйных рэжымаў. Гэтак жа несумненна, што кожны народ мае бясспрэчнае права на ўзброеную абарону ад замахаў імперыялістычных агрэсараў і на падтрымку з боку іншых народаў у гэтай справядлівай справе. Гэта — састаўная частка агульнай антыімперыялістычнай барацьбы народаў.

Палітыка мірнага суіснавання перашкаджае спробам імперыялізму пераадольваць свае ўнутраныя супярэчнасці на шляхах нагнятання міжнароднай напружанасці і распальвання ачагоў ваеннай небяспекі. Гэта палітыка не азначае ні захавання сацыяльнага і палітычнага статус-кво, ні аслаблення ідэалагічнай барацьбы. Яна садзейнічае развіццю класавай барацьбы супраць імперыялізму ў нацыянальным і сусветным маштабе. Неад'емным, няўхільным правам і абавязкам працоўных і іх камуністычных партый у капіталістычных краінах з'яўляецца рашучая класавая барацьба за ліквідацыю манаполій і іх улады, за ўсталяванне сапраўды дэмакратычнага ладу, за ўстанаўленне сацыялістычнай улады, які б ні быў шлях для дасягнення гэтай мэты. Камуністы ўсяго свету салідарныя з гэтымі справядлівымі бітвамі.

Масавыя дзеянні супраць імперыялізму — адна з умоў ажыццяўлення палітыкі мірнага суіснавання. Накіраваная супраць падпальшчыкаў вайны, рэакцыянераў, манапалістаў — фабрыкантаў зброі, такая палітыка адпавядае агульным інтарэсам рэвалюцыйнай барацьбы супраць усіх форм прыгнёту і эксплуатацыі, садзейнічае ўмацаванню дружбы паміж усімі народамі, развіццю плённага эканамічнага, навукова-тэхнічнага і іншага супрацоўніцтва паміж краінамі з розным грамадскім ладам у інтарэсах сацыяльнага прагрэсу.

Камуністы лічаць сваім абавязкам змагацца супраць палітыкі абвастрэння міжнароднай напружанасці, якую праводзяць імперыялістычныя колы, супраць любых спроб гэтых колаў вярнуцца да часоў халоднай вайны. Яны — за разрадку напружанасці, што з'яўляецца адным з найбольш настойлівых і актуальных патрабаванняў народаў.

Для захавання міру самая неадкладная справа — прадухіліць распаўзанне ядзернай зброі, прывесці ў дзеянне Дагавор аб яе нераспаўсюджанні. Выступаючы за ратыфікацыю Дагавору, камуністычныя партыі разглядаюць яго як звяно ў ланцугу мерапрыемстваў, што заклікаыы весці да ядзернага раззбраення, да знішчэння запасаў ядзернай зброі. Неабходна адначасова дабівацца таго, каб паставіць па-за законам ядзерную зброю, спыніць яе выраб і ўсе выпрабаванні.

Вялікае практычнае значэнне для аздараўлення міжнароднай атмасферы і ўмацавання даверу паміж дзяржавамі мела б стварэнне без'ядзерных зон у розных раёнах свету. **Галоўныя намаганні неабходна накіраваць на забарону ядзернай зброі. Ядзерная энергія павінна выкарыстоўвацца выключна для мірных мэт.**

Неабходна ўзмацніць барацьбу за эфектыўную забарону бактэрыялагічнай і хімічнай зброі, якая выкарыстоўвалася ў вялікім маштабе амерыканскімі войскамі ў В'етнаме.

Карэнныя інтарэсы народаў патрабуюць узмацніць барацьбу супраць мілітарызму ва ўсіх яго формах, асабліва супраць ваенна-прамысловага комплексу ЗША і іншых імперыялістычных дзяржаў. Мы заклікаем усе міралюбівыя сілы разгарнуць барацьбу за радыкальнае скарачэнне ваенных бюджэтаў, за ўсеагульнае і поўнае раззбраенне пад эфектыўным міжнародным кантролем з тым, каб пераключыць сродкі, якія цяпер паглынае гонка ўзбраенняў, на паляпшэнне жыцця працоўных, развіццё аховы здароўя і асветы, на дапамогу краінам, якія сталі на шлях развіцця.

Побач з задачамі, якія маюць усеагульны характар, у барацьбе за мір ёсць вельмі важныя задачы больш спецыфічнага або рэгіянальнага характару, якія датычаць забеспячэння бяспекі на асобных кантынентах і ў геаграфічных зонах. Вырашэнне гэтых цесна звязаных паміж сабой задач адпавядае інтарэсам і імкненням усіх камуністаў, усіх антыімперыялістычных сіл, усіх народаў свету.

Інтарэсы ўсеагульнага міру патрабуюць ліквідацыі ваенных блокаў. Камуністычныя і рабочыя партыі лічылі і лічаць, што існаванне навязаных імперыялістычнымі сіламі ваенных блокаў і ваенных баз на тэрыторыі іншых дзяржаў з'яўляецца перашкодай на шляху супрацоўніцтва паміж дзяржавамі. Сапраўднай гарантыяй бяспекі і адной з умоў прагрэсу кожнай еўрапейскай краіны павінна з'яўляцца ўстанаўленне ў Еўропе эфектыўнай сістэмы бяспекі, заснаванай на адносінах раўнапраўя і ўзаемнай павагі паміж усімі дзяржавамі кантыненту, на аб'яднаных намаганнях усіх еўрапейскіх нацый. Зыходзячы з гэтага, сацыялістычныя краіны ўжо выказаліся за адначасовы роспуск НАТО і Варшаўскага Дагавору.

Нарада рашуча асуджае правакацыйныя спробы імперыялістычных дзяржаў, перш за ўсё ЗША, ФРГ і Вялікабрытаніі, яшчэ больш актывізаваць дзейнасць НАТО. Менавіта роспуск НАТО з'явіўся б рашаючым крокам на шляху да скасавання ўсіх блокаў, усіх замежных ваенных баз на чужых тэрыторыях, да стварэння надзейнай сістэмы калектыўнай бяспекі. У адпаведнасці з інтарэсамі міру народы патрабуюць ад імперыялістычных дзяржаў пакласці канец палётам над замежнымі тэрыторыямі бамбардзіроўшчыкаў з ядзернай зброяй на борце, патрабуюць забараніць доступ у замежныя порты караблёў і падводных лодак з ядзернай зброяй на борце, патрабуюць адмовіцца ад любых гвалтоўных акцый і пагрозы ўжывання сілы.

Праблемай, якая займае першачарговае месца ў клопатах і спадзяваннях еўрапейскіх народаў, з'яўляецца ажыццяўленне трывалай бяспекі на гэтым кантыненце. Нарады дзяржаў — удзельніц Варшаўскага Дагавору, якія адбыліся ў Бухарэсце ў 1966 годзе і ў Будапешце ў 1969 годзе, а таксама канферэнцыя ў Карлавых Варах, што адбылася ў 1967 годзе, намецілі канкрэтную праграму дзеянняў і мерапрыемстваў з мэтай стварэння сістэмы бяспекі ў Еўропе.

Неабходна змагацца за непахіснасць існуючых граніц у Еўропе, у прыватнасці, граніцы па Одэру-Нейсе і граніц паміж ФРГ і ГДР, міжнародна-прававое прызнанне Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, недапушчэнне Заходняй Германіі да атамнай зброі, у якой бы там ні было форме, адмову ФРГ ад дамаганняў на прадстаўніцтва ўсёй Германіі, прызнанне Заходняга Берліна асобнай палітычнай адзінкай, прызнанне несапраўднасці мюнхенскага дыктату з самага пачатку, забарону ўсіх неанацысцкіх арганізацый. Мір і бяспека ў Еўропе патрабуюць утаймавання рэваншысцкіх сіл у Заходняй Германіі, забеспячэння еўрапейскім народам непадзельнага права быць гаспадарамі на сваім кантыненце без умяшання з боку ЗША, узаемавыгаднага эканамічнага і навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва еўрапейскіх дзяржаў, устанаўлення паміж імі адносін, заснаваных на сапраўднай разрадцы напружанасці і ўзаемным давер'і.

Павінен, безумоўна, паважацца прынцып недатыкальнасці нейтральных дзяржаў. Гэтыя дзяржавы могуць унесці важны ўклад у палітыку мірнага суіснавання, калі яны выкарыстаюць усе магчымасці дзейнічаць у духу разрадкі напружанасці і міру.

Патрэбна большая актыўнасць па ўсіх гэтых напрамках. Трэба падыходзіць да праблемы еўрапейскай бяспекі ў духу ініцыятывы, імкнучыся да канкрэтных, практычных мерапрыемстваў.

Першачарговым з мірных пачынанняў з'яўляецца правядзенне шырокага Кангрэсу народаў Еўропы, гэта падрыхтуе і аблегчыць скліканне агульнаеўрапейскай нарады дзяржаў.

Нарада заклікае міжнародную грамадскасць да неаслабнай і актыўнай салідарнасці з народамі і краінамі, якія з'яўляюцца пастаяннымі аб'ектамі агрэсіўных замахаў імперыялізму, — з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікай, з Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікай і ўсім карэйскім народам. Нарада выступае за аднаўленне законных правоў Кітайскай Народнай Рэспублікі ў ААН і вяртанне ёй вострава Тайвань, які цяпер акупіраваны ўзброенымі сіламі Злучаных Штатаў Амерыкі. Абарона Кубінскай Рэспублікі застаецца абавязкам камуністаў і ўсіх іншых рэвалюцыйных і антыімперыялістычных сіл Лацінскай Амерыкі, усяго свету.

Мы, камуністы, заклікаем да адзіных дзеянняў супраць усіх актаў агрэсіі імперыялізму, супраць развязвання ім лакальных войнаў і ўжывання іншых форм інтэрвенцыі ў любых раёнах свету. Перад наяўнасцю агрэсіўнай палітыкі, якую працягваюць праводзіць імперыялізм і кіруючыя колы Ізраіля, мы заяўляем аб сваёй салідарнасці з арабскімі народамі, якія патрабуюць вяртання зямель, акупіраваных ізраільскімі захопнікамі; гэта з'яўляецца неадкладнай і абавязковай умовай устанаўлення міру і палітычнага ўрэгулявання на Блізкім Усходзе на аснове поўнага ажыццяўлення палажэнняў лістападаўскай (1967 г.) рэзалюцыі Савета Бяспекі ААН.

Камуністы пацвярджаюць сваю салідарнасць з барацьбой народаў Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі за незалежнасць і нацыянальны суверэнітэт, за вызваленне ад усялякага роду эканамічнай і палітычнай гегемоніі імперыялістычных колаў, манаполій, за выхад з сістэмы ваенных саюзаў і блокаў, якія навязваюцца імперыялістычнымі дзяржавамі, супраць імперыялістычных тэндэнцый узмацняць гонку ўзбраенняў на гэтых кантынентах, захоўваць і ствараць новыя ачагі напружанасці, за ліквідацыю замежных ваенных баз, за ўстанаўленне адносін, якія садзейнічалі б свабоднаму развіццю кожнага народа.

Да канца ачысціць нашу планету ад агіды каланіялізму, знішчыць яго апошнія ачагі, не дапусціць адраджэння яго ў новых, замаскіраваных формах — такое патрабаванне эпохі.

Мы заклікаем усіх людзей добрай волі, усіх прыхільнікаў дэмакратыі да сумеснай дзейнасці па ліквідацыі рэшткаў каланіялізму і да барацьбы супраць неакаланіялізму. Мы — за рашучыя інтэрнацыянальныя меры ў падтрымку патрыётаў Анголы, Мазамбіка, Гвінеі-Бісау, Зімбабве, Намібіі і Паўднёвай Афрыкі, у падтрымку ўсіх прыгнечаных народаў.

Адной з буйных праблем сучаснасці, да якой камуністычныя і рабочыя партыі прыцягваюць увагу грамадскасці і за вырашэнне якой яны энергічна змагаюцца, з'яўляецца ліквідацыя адсталасці вялікай колькасці краін і цэлых кантынентаў, — адсталасці, спароджанай працяглым каланіяльным і імперыялістычным панаваннем. Асноўная задача гэтых краін цяпер — гэта эканамічнае, сацыяльнае і палітычнае развіццё, якога можна дабіцца толькі ў рамках заваявання сапраўднай незалежнасці ў адносінах да імперыялізму, а таксама ў выніку глыбокіх дэмакратычных і рэвалюцыйных пераўтварэнняў. Каб вырашыць гэту задачу, неабходна мабілізаваць і аб'яднаць усе прагрэсіўныя сілы кожнай краіны, развіваць узаемавыгадныя сувязі паміж імі, а таксама з сацыялістычнымі дзяржавамі.

Мы лічым, што неабходна ўзмацніць барацьбу супраць фашысцкай пагрозы, даваць бязлітасны адпор прафашысцкім вылазкам. Фашызм узмацняе сваю актыўнасць у момант абвастрэння крызісу імперыялізму, калі ўзрастае імкненне рэакцыі ўжываць метады грубага падаўлення дэмакратычных і рэвалюцыйных сіл. У Грэцыі неафашызм захапіў уладу. У Іспаніі «ультра» спрабуюць вярнуцца да фашысцкіх метадаў рэпрэсій і прадпрымаюць марныя намаганні, каб спыніць магутны масавы рух. У Партугаліі фашызм, які перажывае крызіс пад націскам растучага народнага руху, спрабуе прыкрыць фактычнае прадаўжэнне сваёй тэрарыстычнай палітыкі з дапамогай дэмагогіі аб лібералізацыі. У Заходняй Германіі неанацысты адкрыта заявілі аб сваіх прэтэнзіях на ўладу. Актывізуюцца неафашысцкія сілы і ў іншых краінах. Неафашызм змыкаецца з дзейнасцю імперыялістычных разведак, якія арганізуюць рэакцыйныя перавароты.

Усе гэтыя праявы фашызму натыкаюцца на ўзрастаючае супраціўленне народных мас. Каб гэта супраціўленне было паспяховае, неабходны адзіныя дзеянні ўсіх антыфашысцкіх сіл, а таксама ўзмацненне міжнароднай падтрымкі з боку камуністычных і рабочых партый, дэмакратычных і прагрэсіўных рухаў усіх краін.

Барацьба супраць фашысцкіх рэжымаў з'яўляецца істотнай часткай дзеянняў супраць імперыялізму, за дэмакратычныя свабоды. Агульная задача ўсіх дэмакратаў, усіх прыхільнікаў свабоды, незалежна ад іх палітычнай пазіцыі, светапогляду і рэлігійных перакананняў, — павялічваць рэальную падтрымку нацыянальным прагрэсіўным сілам, якія змагаюцца супраць такіх ачагоў рэакцыі і фашызму, як урады Іспаніі і Партугаліі, рэакцыйная хунта палкоўнікаў у Грэцыі, ваенна-алігархічныя зграі ў Лацінскай Амерыцы, супраць усіх тыранічных рэжымаў, што знаходзяцца на службе імперыялізму ЗША.

Мы, камуністы, зноў звяртаемся да ўсіх сумленных людзей зямлі з заклікам аб'яднаць намаганні ў барацьбе **з чалавеканенавісніцкай ідэалогіяй і практыкай расізму.** Мы заклікаем разгарнуць самы шырокі рух пратэсту супраць ганебнейшай з'явы сучаснасці — варварскага праследавання 25-мільённага негрыцянскага насельніцтва ў ЗША, супраць расісцкага тэрору ў Паўднёвай Афрыцы і ў Радэзіі, супраць праследавання арабскага насельніцтва на акупіраваных тэрыторыях і ў Ізраілі, супраць расавай і нацыянальнай дыскрымінацыі, сіянізму і антысемітызму, якія распальваюцца капіталістычнымі рэакцыйнымі сіламі і выкарыстоўваюцца імі для палітычнай дэзарыентацыі мас.

Імперыялізм выкарыстоўвае расізм з мэтай раз'яднання народаў і захавання свайго панавання. Шырокія народныя масы адхіляюць расізм і могуць быць уцягнуты ў актыўную барацьбу супраць яго. У ходзе сваіх выступленняў яны змогуць зразумець, што выкараненне расізму цесна звязана з барацьбой супраць імперыялізму ў цэлым, яго ідэалагічных асноў.

Інтарэсы барацьбы супраць імперыялізму, які імкнецца падавіць асноўныя свабоды чалавека, патрабуюць нястомнай барацьбы ў абарону і за заваяванне свабоды слова, друку, сходаў, дэманстрацый і арганізацый, за раўнапраўе ўсіх грамадзян, за **дэмакратызацыю ўсіх бакоў грамадскага жыцця.** Неабходна даваць цвёрды адпор любым спробам рэакцыі звесці на нішто, у тым ліку шляхам антынароднага заканадаўства, дэмакратычныя правы і свабоды, заваяваныя ў ходзе ўпартых класавых бітваў. Трэба сістэматычна выступаць як у нацыянальным, так і ў міжнародным плане за выратаванне патрыётаў і дэмакратаў, над якімі навісла пагроза смерці, супраць судовага самавольства ў адносінах да камуністаў і іншых патрыётаў; неабходна змагацца за вызваленне патрыётаў і дэмакратаў, якія пакутуюць у турмах, і адстойваць права на палітычнае прыстанішча.

Мы, камуністы, выступаем супраць любых форм прыгнечання нацый і нацыянальных меншасцей, выказваемся за тое, каб кожная нацыя або нацыянальная група развівала ўласную культуру і мову, і мы цвёрда абараняем права ўсіх нацый на самавызначэнне.

Мы, камуністы, перакананы, што пакончыць з палітыкай імперыялістычнай агрэсіі, назаўсёды ліквідаваць каланіялізм і неакаланіялізм, вырваць карэнні фашызму і расавага прыгнечання немагчыма без рашучай барацьбы супраць улады манапалістычнага капіталу, за такія дэмакратычныя патрабаванні, ажыццяўленне якіх аслабляе пазіцыі імперыялізму ў цэлым, б'е па асновах яго панавання. Тым самым ствараюцца спрыяльныя ўмовы для дасягнення канчатковых мэт рабочага руху.

Сучаснае становішча патрабуе ўмацавання баявой салідарнасці народаў сацыялістычных краін, усіх атрадаў міжнароднага рабочага руху і руху за нацыянальнае вызваленне ў барацьбе супраць імперыялізму.

Камуністы лічаць вельмі актуальнай цяпер задачай — узмацніць выкрыццё злачыннай палітыкі імперыялізму, узняць пільнасць грамадскасці ў адносінах да яго агрэсіўных намераў і планаў.

Удзельнікі Нарады звяртаюцца да ўсіх арганізацый, якія прадстаўляюць рабочых, сялян, служачых, моладзь, студэнтаў, інтэлігенцыю, жанчын, да розных сацыяльных слаёў і груп з рознымі палітычнымі, філасофскімі і рэлігійнымі перакананнямі, да рэалістычна мыслячых палітычных дзеячаў капіталістычных краін, да ўсіх дэмакратычных партый, да нацыянальных і міжнародных прагрэсіўных грамадскіх арганізацый з заклікам аб'яднаць іх намаганні з намаганнямі камуністычных партый для ажыццяўлення сумесных дзеянняў у антыімперыялістычнай барацьбе за разрадку напружанасці і ў абарону міру. Усіх іх мы запрашаем да шырокага і канструктыўнага абмену думкамі па самаму шырокаму колу пытанняў антыімперыялістычнай барацьбы.

Камуністы выступаюць як прыхільнікі самых дэмакратычных метадаў падрыхтоўкі і ажыццяўлення адзіных дзеянняў з усімі прагрэсіўнымі, патрыятычнымі і міралюбівымі сіламі як у нацыянальных рамках, так і ў рэгіянальным і сусветным маштабе. Яны зробяць усё, што ад іх залежыць, каб дабіцца большага ўзаемаразумення паміж шматлікімі і разнастайнымі антыімперыялістычнымі плынямі і рухамі, улічваючы пры гэтым іх своеасаблівасць і паважаючы іх самастойнасць. Выбраныя добраахвотна і з агульнай згоды формы ўзаемадзеяння дадуць магчымасць узняць барацьбу супраць імперыялізму на новы ўзровень, які адпавядае патрабаванням сучаснай абстаноўкі.

IV.

Удзельнікі Нарады лічаць, што важнейшай умовай памнажэння ўкладу камуністычных і рабочых партый у вырашэнне праблем, якія стаяць перад народамі, з'яўляецца ўздым адзінства самога камуністычнага руху на больш высокі ўзровень, які адпавядае сучасным патрабаванням. Гэта патрабуе рашучых і пастаянных намаганняў з боку ўсіх партый. **Згуртаванне камуністычных і рабочых партый — важнейшы фактар аб'яднання ўсіх антыімперыялістычных сіл.**

Удзельнікі Нарады пацвярджаюць агульнасць сваёй пазіцыі ў тым, што асновай узаемаадносін паміж брацкімі партыямі з'яўляюцца прынцыпы пралетарскага інтэрнацыяналізму, салідарнасці і ўзаемнай падтрымкі, павагі самастойнасці і раўнапраўя, неўмяшання ва ўнутраныя справы адна адной. Строгае захаванне гэтых прынцыпаў — неабходная ўмова развіцця таварыскага супрацоўніцтва паміж брацкімі партыямі, умацавання адзінства камуністычнага руху. Натуральныя формы супрацоўніцтва паміж брацкімі партыямі — двухбаковыя кансультацыі, рэгіянальныя сустрэчы, міжнародныя нарады, праводзімыя на аснове прынцыпаў, прынятых у камуністычным руху. Гэтыя прынцыпы і формы ствараюць усе магчымасці для аб'яднання намаганняў камуністычных і рабочых партый у барацьбе за іх агульныя мэты ў абстаноўцы ўсё большай разнастайнасці сусветнага рэвалюцыйнага працэсу. Усе партыі маюць роўныя правы. Цяпер, калі ў міжнародным камуністычным руху не існуе кіруючага цэнтра, асабліва ўзрастае значэнне добраахвотнай каардынацыі іх дзеянняў у інтарэсах паспяховага вырашэння задач, якія стаяць перад імі.

Адзінства дзеянняў камуністычных і рабочых партый будзе садзейнічаць згуртаванню камуністычнага руху на прынцыпах марксізма-ленінізма. Салідарныя дзеянні, накіраваныя на вырашэнне надзённых практычных задач, якія стаяць перад рэвалюцыйным і агульнадэмакратычным рухамі сучаснасці, садзейнічаюць неабходнаму абмену вопытам паміж рознымі атрадамі камуністычнага руху. Яны дапамагаюць узбагачаць і творча развіваць марксісцка-ленінскую тэорыю, умацоўваць інтэрнацыяналісцкія, рэвалюцыйныя пазіцыі па актуальных палітычных праблемах.

Удзельнікі Нарады заяўляюць аб непахіснай волі сваіх партый зрабіць максімум магчымага ў інтарэсах працоўных мас і сацыяльнага прагрэсу, у імя руху да поўнай перамогі над міжнародным капіталам. Яны разглядаюць сумесныя дзеянні, накіраваныя супраць імперыялізму, на ажыццяўленне агульнадэмакратычных патрабаванняў, як састаўную частку і этап

(Заканчэнне на 4-й стар.)

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

ЗАДАЧЫ БАРАЦЬБЫ СУПРАЦЬ ІМПЕРЫЯЛІЗМУ НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ І АДЗІНСТВА ДЗЕЯННЯЎ КАМУНІСТЫЧНЫХ І РАБОЧЫХ ПАРТЫЙ, УСІХ АНТЫІМПЕРЫЯЛІСТЫЧНЫХ СІЛ

барацьбы за сацыялістычную рэвалюцыю і ліквідацыю сістэмы эксплуатацыі чалавека чалавекам.

Удзельнікі Нарады перакананы, што эфектыўнасць палітыкі кожнай камуністычнай партыі залежыць ад яе поспехаў у сваёй краіне і ад поспехаў іншых братніх партый, ад ступені іх супрацоўніцтва. Кожная камуністычная партыя несе адказнасць за сваю дзейнасць перад сваім рабочым класам і народам і ў той жа час — перад міжнародным рабочым класам. Нацыянальная і інтэрнацыянальная адказнасць кожнай камуністычнай і рабочай партыі непадзельныя. Марксісты-ленінцы з'яўляюцца адначасова і патрыётамі, і інтэрнацыяналістамі, яны адхіляюць і нацыянальную вузкасць, і адмаўленне або недаацэнку нацыянальных інтарэсаў, і тэндэнцыю да гегемонізму. Камуністычныя партыі, партыі рабочага класа і ўсіх працоўных з'яўляюцца разам з тым сапраўднымі выразнікамі агульнанацыянальных інтарэсаў у процілегласць рэакцыйным класам, якія гэтым інтарэсам здраджваюць. Найвялікшым укладам камуністычнай партыі, якая змагаецца ва ўмовах капіталізму, у справу сацыялізма і пралетарскага інтэрнацыяналізму будзе заваяванне ўлады рабочым класам і яго саюзнікамі.

Камуністычныя і рабочыя партыі праводзяць сваю дзейнасць у вельмі разнастайных, спецыфічных умовах, якія патрабуюць адпаведнага падыходу да вырашэння канкрэтных задач. Кожная партыя, кіруючыся прынцыпамі марксізма-ленінізма, улічваючы канкрэтныя нацыянальныя ўмовы, поўнасцю самастойна распрацоўвае сваю палітыку, вызначае напрамкі, формы і метады барацьбы, выбірае ў залежнасці ад абставін мірны або немірны шлях пераходу да сацыялізма, а таксама формы і метады будаўніцтва сацыялізма ў сваёй краіне. Разам з тым шматграннасць умоў дзейнасці камуністычных партый, адрозненні ў падыходзе да практычных задач і навят рознагалоссі па тых або іншых пытаннях не павінны перашкаджаць узгодненым выступленням братніх партый на міжнароднай арэне, асабліва па карэнных праблемах антыімперыялістычнай барацьбы.

Чым больш моцная і больш згуртаваная кожная камуністычная партыя, тым лепш яна можа выконваць сваю ролю як унутры краіны, так і ў міжнародным камуністычным руху.

Камуністы ўсведамляюць тое, што побач з велізарнымі гістарычнымі поспехамі наш рух у ходзе свайго развіцця сустрэўся за апошнія гады з сур'ёзнымі цяжкасцямі. Аднак яны перакананы, што цяжкасці будуць пераадолены. Гэта перакананне грунтуецца на факце, што перспектыўныя мэты і інтарэсы міжнароднага рабочага класа з'яўляюцца агульнымі, на імкненні кожнай партыі знайсці такое рашэнне ўзнікаючых праблем, якое адпавядае як нацыянальным, так і інтэрнацыянальным інтарэсам, рэвалюцыйнай місіі камуністаў. Яно грунтуецца на волі камуністаў да згуртавання ў міжнародным маштабе.

Камуністычныя і рабочыя партыі, нягледзячы на некаторыя адрозненні ў поглядах, пацвярджаюць сваю рашучасць змагацца адзіным фронтам супраць імперыялізму.

Некаторыя з узнікшых разыходжанняў пераадольваюцца ў ходзе абмену думкамі або знікаюць па меры таго, як само развіццё падзей уносіць яснасць у сутнасць спрэчных пытанняў. Іншыя могуць быць працяглымі. Нарада перакананы ў тым, што спрэчныя праблемы могуць і павінны быць правільна вырашаны шляхам умацавання супрацоўніцтва камуністычных партый ва ўсіх формах, праз расшырэнне міжпартыйнага абмену вопыту, таварыскія дыскусіі і кансультацыі, праз адзінства дзеянняў на міжнароднай арэне. Інтэрнацыянальны абавязак кожнай партыі — усямерна садзейнічаць паляпшэнню адносін і развіццю ўзаемнага даверу паміж усімі партыямі, прадпрымаць новыя намаганні, што садзейнічаюць умацаванню адзінства міжнароднага камуністычнага руху. Калектыўны аналіз канкрэтнай рэчаіснасці садзейнічае ўмацаванню гэтага адзінства.

Лінія на сумесныя антыімперыялістычныя дзеянні патрабуе павышэння ідэйна-палітычнай ролі марксісцка-ленінскіх партый у сусветным рэвалюцыйным працэсе. Выступаючы ў першых радах рэвалюцыйных, вызваленчых і дэмакратычных рухаў, камуністы і надалей будуць непрымірыма змагацца супраць буржуазнай ідэалогіі, раскрываць працоўным сапраўдны сэнс іх барацьбы і ўмоў дасягнення перамогі. Каб паспяхова весці барацьбу супраць імперыялізму і забяспечыць перамогу сваёй справы, яны будуць прапагандаваць у рабочым руху, у шырокіх народных масах, у тым ліку сярод моладзі, ідэі навуковага сацыялізма, паслядоўна адстойваць свае прынцыпы, дабівацца перамогі марксізма-ленінізма, змагацца ў адпаведнасці з канкрэтнай абстаноўкай супраць права- і левапартыйнага скажэння тэорыі і палітыкі, супраць рэвізіянізму, дагматызму і левацкага авантурызму. Гэтыя ўхілы, як правіла, недаацэньваюць значэнне рэальных сіл, якія можна і неабходна ўцягнуць у барацьбу.

Вернасць марксізму-ленінізму, пралетарскаму інтэрнацыяналізму, беззапаветнае і адданае служэнне інтарэсам свайго народа, агульнай справе сацыялізма—неабходная ўмова эфектыўнасці і правільнай арыентацыі адзіных дзеянняў камуністычных і рабочых партый, залог поспеху ў дасягненні імі сваіх гістарычных мэт.

Камуністычны рух — неад'емная частка сучаснага грамадства і самая актыўная яго сіла. Пагэтаму абвяшчэнне камуністычных і рабочых партый па-за законам — гэта замах на дэмакратычныя правы і карэнныя інтарэсы народаў. Удзельнікі Нарады патрабуюць усе без выключэння камуністычныя партыі свету, якія вядуць барацьбу за легальны ўдзел у палітычным жыцці сваіх краін. Мы гнеўна асуджаем крывавыя рэпрэсіі і тэрор, ахвярамі якіх палі тысячы і тысячы камуністаў і іншых дэмакратаў і рэвалюцыянераў у Інданезіі, Іспаніі, Партугаліі, Грэцыі, Балівіі, Бразіліі, Калумбіі, Мексіцы, Венесуэле, Панаме, Парагваі, Гватэмале, Паўднёвай Афрыцы, Таіландзе, Гаіці, Малайзіі, Іране, на Філіпінах і ў некаторых іншых краінах. Мы заяўляем аб сваёй салідарнасці з палоннікамі па агульнай барацьбе, якія пакутуюць у засценках фашысцкіх і дыктатарскіх рэжымаў, у турмах капіталістычных краін, і змагаемся за іх вызваленне.

Гэту Нараду яе ўдзельнікі разглядаюць як важны этап на шляху згуртавання сусветнага камуністычнага руху. Яны лічаць, што нядзел у ёй асобных камуністычных партый не павінен перашкаджаць брацкім сувязям паміж усімі без выключэння камуністычнымі і рабочымі партыямі, іх супрацоўніцтву. Удзельнікі Нарады заяўляюць аб сваёй рашучасці дзейнічаць разам у барацьбе супраць імперыялізму, за агульныя мэты міжнароднага рабочага руху з тымі камуністычнымі і рабочымі партыямі, якія не прадстаўлены на гэтай Нарадзе.

■

Барацьба супраць імперыялізму — барацьба працяглая, упартая і цяжкая. Наперадзе немінучыя вострыя класавыя бітвы. Трэба ўзмацніць наступленне на пазіцыі імперыялізму і ўнутранай рэакцыі. Перамога рэвалюцыйных і прагрэсіўных сіл непазбежна.

Народы сацыялістычных краін, пралетарыі, усе дэмакратычныя сілы ў краінах капіталу, народы, якія вызваліліся, і прыгнечаныя народы, — аб'ядноўвайцеся ў агульнай барацьбе супраць імперыялізму, за мір, нацыянальную незалежнасць, сацыяльны прагрэс, дэмакратыю і сацыялізм!

ДЗМІТРЫЙ АЛЯКСЕЕВІЧ АРЛОЎ

Пасля цяжкай хваробы на 66-м годзе памёр Дзмітрый Аляксеевіч Арлоў, народны артыст БССР, прафесар кафедры майстэрства акцёра і рэжысуры Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута, які ўсё сваё жыццё і ўвесь свой талент аддаў савецкаму тэатру.

Творчая біяграфія Д. А. Арлова пачалася ў 1924 годзе ў тэатры-студыі імя Ф. І. Шаляпіна і Маскоўскім рэалістычным тэатры. З 1935 па 1954 год Д. А. Арлоў — акцёр, рэжысёр і мастацкі кіраўнік Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горкага.

Ролі, сыграныя Д. А. Арловым, — Паляжаеў у «Неспакойнай старасці» Л. Рахманава, Бярсенеў у «Разломе» Б. Лаўранёва, цар Фёдар Іаанавіч у аднайменнай трагедыі А. Талстога, Мальволіо ў «Дванаццатай ночы» В. Шэкспіра, Вайніцкі ў «Дзядзі Вані», Чабутыкін у «Трох сёстрах» А. Чэхава і многія іншыя ўвайшлі ў лік лепшых акцёрскіх дасягненняў у гісторыі тэатраў Беларусі.

Д. А. Арлоў адзін з першых у рэспубліцы стварыў вобраз У. І. Леніна ў п'есе М. Пагодзіна «Крамлёўскія куранты». Ён многа здымаўся ў кіно.

Спектаклі, пастаўленыя Д. А. Арловым на сцэне тэатра імя М. Горкага, вызначаліся ідэйна-мастацкай цэльнасцю і высокай прафесійнай цэласнасцю.

Многа сіл і творчай энергіі аддаў Д. А. Арлоў выхаванню акцёрскай і рэжысёрскай змены. Больш 20-ці гадоў ён працаваў у Беларускім дзяржаўным тэатральна-мастацкім інстытуце загадчыкам кафедры майстэрства акцёра і прафесарам кафедры.

Творчы шлях Д. А. Арлова — яркі прыклад высокай прынцыповасці, грамадзянскасці і велізарнай працавітасці.

Урад высока ацаніў заслугі Д. А. Арлова, узнагародзіўшы яго двума ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, ордэнам «Знак Пашаны» і медалямі.

Светлая памяць пра Дзмітрыя Аляксеевіча Арлова — выдатнага артыста, рэжысёра і педагога назаўсёды застанецца ў сэрцах усіх, хто ведаў яго і працаваў з ім.

МАШЭРАЎ П. М., ПРЫТЫЦКІ С. О., КІСЯЛЁЎ Ц. Я., СУРГАНАЎ Ф. А., ПІЛАТОВІЧ С. А., ПАЛЯКОЎ І. Я., АЛЕКСАНДРОЎСКАЯ Л. П., ГЕРАСІМОВІЧ Э. П., ГРАМЫКА В. А., КІСЯЛЁЎ Р. Я., КЛІМАЎ І. Ф., КАВАЛЁЎ М. В., КЛІМАВА А. І., КОРШ-САБЛІН У. У., КАПІЧ М. Ф., МАРЦЭЛЕЎ С. В., МЯШКОЎ М. М., МІНКОВІЧ М. А., НІЖНІКАВА Т. М, АБУХОВІЧ А. Б., ПАЎЛЁНАК Б. У., ПАЛОСІН Я. М., ПОЛАВЕЦ М. М., РАХЛЕНКА Л. Г., РЖЭЦКАЯ Л. І., РАЖБА І. А., СТОМА З. Ф., СУЛІМАЎ М. У., СІДАРАЎ Ю. У., ТАНК М., ШАРАПАЎ В. І., ШЫРМА Р. Р., ЯНКОЎСКІ Р. І.

АПОШНЯЕ СЛОВА

Спектаклі з удзелам артыста Арлова былі сапраўдным святам. Яны захаплялі то непаўторным лірызмам, то трагедыйным адчуваннем жыцця, то жыццерадасным камедыйным пафасам. Пры жыцці Дзмітрыя Аляксеевіча мы рэдка гаварылі яму дзякуй за высокае яго мастацтва. Хай гэта будзе апошнім словам, звернутым да яго і ад нашага імя, імя яго беларускіх калег па тэатру.

Уладзімір УЛАДАМІРСКІ,
народны артыст СССР.

АКЦЁР, ДРУГ АКЦЁРА

«Бывай!» — слова, якое ніхто з нас, тых, хто разам з Дзмітрыем Аляксеевічам працаваў на сцэне, не збіраўся так трагічна хутка гаварыць яму. Цяпер гаворым і не саромеемся слёз.

Разам з У. У. Кумельскім і А. І. Кіставым ён быў будаўніком, стваральнікам калектыву Дзяржаўнага рускага тэатра імя М. Горкага, у традыцыі і стыль якога арганічна ўвайшло нешта выразна арлоўскае.

Патрабавальнасць у творчасці была першай якасцю Дзмітрыя Аляксеевіча. Яе ён выхаваў у сабе пад уплывам мхатаўскіх настаўнікаў, у сумеснай працы з А. Дзікім і М. Ахлопкавым. Яна вяла яго да такіх незабыўных творчых узлётаў, якімі былі галоўныя ролі Д. А. Арлова ў «Матросах з Катарра», «Арыстакратах» і «Бравым салдаце Швейку» на маскоўскай сцэне ў трыццатыя гады. Ёй ён быў абавязаны бліскучым поспехам у этапных спектаклях Дзяржаўнага рускага тэатра БССР імя М. Горкага — «Браняпоезд 14-69», «Як гартавалася сталь», «Неспакойная старасць», «Крамлёўскія куранты», «Тры сястры», «Дзядзя Ваня», «Цар Фёдар Іаанавіч», «Рускае пытанне», «Разлом». Этычнай нормай, першай адзнакай культуры ў мастацтве для Дзмітрыя Аляксеевіча была заўсёдная гатоўнасць да ўвасаблення жыццёвых вобразаў у яркай сцэнічнай форме з выразным ідэйным кірункам.

Ён плённа працаваў і на рэжысёрскай ніве, спалучаючы ў сабе талент вострага і дапытлівага пастаноўшчыка з педагагічным тактам.

Міналі гады, наш тэатр абнаўляўся, і Дзмітрый Аляксеевіч заклапочана сачыў за творчым жыццём свайго любімага дзіцяці. І мы часта звярталіся да яго ў пару сумненняў, пошукаў, эксперыментаў. Ён аддаваў сябе тэатру і тады, калі перайшоў у Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут.

І, гаворачы апошняе «Бывай!», мы добра ведаем, што яшчэ доўга ў сцэнічным мастацтве будзе жыць арлоўская патрабавальнасць, арлоўскі прыклад, арлоўская спадчына.

Васіль ВОІНКАЎ,
заслужаны артыст БССР.

НАСТАЎНІК

Арлоў для мяне пачынаўся так — ён цар Фёдар, Мальволіо, Боб Мэрфі... Зразумела, гэта на сцэне. Гэта — артыст. У верасні 1948 года я сустрэўся з ім у аўдыторыі Беларускага тэатральнага інстытута: кантраст — студэнт і кіраўнік, пачатковец і майстар. Чатыры гады вучыў ён мяне — такога патрабавальнага настаўніка, мабыць, я больш ніколі не сустрэну. Альфа і амега акцёрскага мастацтва былі зразумелымі яму, ён навучыў нас любіць тэатр па-сапраўднаму — той тэатр, дзе адзіны цар сапраўдны рэалізм, дзе нельга быць дылетантам, а можна быць толькі прафесіяналам.

У самога Дзмітрыя Аляксеевіча былі добрыя настаўнікі — Папоў, Дзікі, Лабанаў, Ахлопкаў... Калі я сказаў Дзмітрыю Аляксеевічу, што хачу вучыцца рэжысуры, ён параіў мне: «Едзь да Папова». У Аляксея Дзмітрыевіча Папова я зразумеў, якія яны блізкія, гэтыя два цудоўныя мастакі сцэны. Акцёрскае, рэжысёрскае, педагагічнае мастацтва Арлова — гэта працяг лепшых традыцый перадавой рускай рэалістычнай школы ў тэатры.

Некалькі дзён назад наш інстытут выпусціў дваццаты курс акцёраў. Яго рыхтаваў Дзмітрый Аляксеевіч. Ён быў ужо хворы. З бальніцы звярнуўся да сваіх вучняў з апошнім пісьмом. Вось яно:

«Дарагія мае вучні! Горача віншую з паспяховым заканчэннем інстытута. Здаецца, мы добра каталі адзін аднаго, але цяпер усё засталося ў мінулым. У кожнага з вас — свой шлях. Лёс будзе розны — у адных шчаслівы, у другіх наадварот. Бо ў тэатральным арганізме лёс акцёра залежыць не заўсёды толькі ад яго ўласнай волі, ад яго намераў. Але ў вас ёсць галоўнае — вы можаце пранесці праз усё жыццё ў тэатры маральную і творчую чысціню... Да гэтага я вас заклікаю. Ваш Дзмітрый Арлоў».

Я думаю, што ў гэтых словах, адрасаваных моладзі, увесь Арлоў — грамадзянін, мастак, чалавек.

Уладзімір МАЛАНКІН,
загадчык кафедры майстэрства акцёра і рэжысуры Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута.

ТАКОЕ ЗАСТАЕЦЦА НАЗАЎСЁДЫ

Памёр наш настаўнік... Калі мы скажам, што ён быў любімым і паважаным намі, усімі, з кім яму даводзілася працаваць у мастацтве, гэта будзе толькі часткай тых пачуццяў, якія ён абуджаў у людзях у часе творчасці, гутарак, хвілін успамінаў. Сустрэчы з ім узбагачалі нас колішніх яго вучняў, а цяпер акцёраў. Тое, што мы ўспрымалі ад Дзмітрыя Аляксеевіча, застаецца з намі заўсёды. Сам ён быў і будзе для нас узорам чалавека і мастака, сумленнага і прынцыповага ў жыцці і ў мастацтве. Бязмежная наша ўдзячнасць народнаму артысту Беларусі Д. А. Арлову, які застанецца для нас прыкладам грамадзянскага служэння высокім ідэалам сучаснасці!

Мы хацелі б, каб ён дараваў нам нашы недахопы, тыя крыўды, якія вучні робяць часам сваім настаўнікам, але Дзмітрыя Аляксеевіча няма з намі. Нам толькі застаецца над труной даць абяцанне быць вартымі свайго настаўніка і ў жыцці, і на сцэне.

А. МІЛАВАНАЎ, Г. ГАРБУК, Р. БАРАВІК, К. ДОЎНАР, Г. ДУБАЎ, В. КЛІМЕНКА, А. КУРЛОВІЧ, Л. КРУК, Г. МАРКІНА, В. МЕЛЬНІКАЎ, Т. ШАШКІНА.

МНОГА бачыў партызанскі аэрадром людскога гора, радасці і шчасця. Праз яго прайшлі тысячы бясстрашных партызан і партызанак, падпольшчыкаў і сувязных, старых і дзяцей. Гэты маленькі кавалачак зямлі ў глыбокім тыле ворага натхняў змагароў на новыя подзвігі, дапамагаў каваць перамогу.

Мне хочацца асобна расказаць, як з нашага аэрадрома адлятаў у Маскву легендарны дзед Талаш.

Знайсці і даставіць дзеда Талаша ў штаб было даручана атраду А. Патрына, дзе камісарам быў А. Чайкоўскі. У лютаўскую ноч 1943 года з вёскі Жывань Любаньскага раёна Мінскай вобласці на дзвюх санных павозках выехала ў напрамку Петрыкава, дзе жыў дзед Талаш, група партызан на чале з намеснікам камісара атрада па камсамоле Леанідам Іванавічам Паленавым. Уначы партызаны пад'ехалі да сяла.

Коней спынілі ў кустах, двое адправіліся ў крайнюю хату. Пастукалі ў акно. Мужчынскі голас запытаўся:

— Хто тут?

— Гэта мы, адчыняйце. Нам трэба нешта запытацца, мы, напэўна, заблудзіліся.

— А хто вы такія?

— Потым раскажам, адчыніце.

Мужчына ў хаце настойваў на сваім — сказаць, хто да яго позняй ноччу стукаецца.

— Тут немцаў няма? — запытаўся Паленаў.

— Няма. А хто вы такія?

— Мы партызаны. Адчыніце.

У калідоры пачуліся крокі, скрып. Дастаецца адна завала, другая, і дзверы адчыняюцца.

— Ну, заходзьце ў хату. Многа вас тут?

Партызаны зайшлі.

Дзед шчыльна зашторыў посцілкай акно. Запаліў смалістую лучыну, у пакоі стала відна. Дзед быў адзін. У шэрых валёнках, цёплых шараварах, кароткім кажушку і шапцы.

Дзед, перш чым адказаць на пытанні партызан, запытаўся, адкуль, як сюды трапілі, навошта прыехалі?

— Да вас, дзед Талаш, прыехалі, — адказаў Паленаў.

— А з якога вы атрада?

— З атрада Патрына, які стаіць у Любаньскім раёне. Там многа атрадаў.

— Дык чаго ж вы там стаіце, ды немцаў не б'яце? У гэтых месцах побач «жалезка» ды і фашысты. Няхай атрады падыходзяць, і мы з ходу расправімся з імі. Ну, потым пагаворым. Буду збірацца з вамі, у атрад. У штаб злучэння давязеце?

— Канечне. А вы ўпэўнены, што мы партызаны? — запытаўся Паленаў у дзеда.

— Па фізіяноміі і манерах бачу. Потым і вырашыў — мне нельга больш тут заставацца. Ледзь не расстралялі. Прыходзілі, усё шукалі ордэн, што мне Калінін Міхаіл Іванавіч уручыў, ды так і не знайшлі. А больш у мяне забіраць няма чаго. Каровы няма, каня няма, хлеба няма, нічога ў мяне няма. Старая мая даўно памерла, сыны таксама памерлі. Я пайду толькі адкапаю свой ордэн і вазьму зброю. Гэта хутка.

І дзед заспяшаўся. Знайшоў рыдлёўку і хутка выйшаў з хаты, потым зноў зайшоў у хату. Хлопцы дапамаглі адкапаць у агародзе ордэн.

Дарогай дзед Талаш расказаў, як ён ваяваў з польскімі легіянерамі ў грамадзянскую, аб сваіх сынах, унуках і праўнуках, аб тым, як яму ўручалі ўзнагароду.

— Працую сабе, ды працую. Але раптам тэлеграма. Ад Калініна Міхаіла Іванавіча. У ёй было напісана, каб я прыехаў да яго ў Маскву, у Крэмль. І больш у ёй не было нічога напісана. Чаго? Па якой справе? Нябожчыца жонка прыгатавала ў дарогу харчоў. Адправіла мяне ў Маскву. Еду поездам, непакоюся. Што здарылася? Навошта мяне Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета выклікае? Што я мог натварыць? Ну, значыць, у Маскве я проста ў Крэмль. Паказваю тэлеграму. Мяне правялі ў пакой, пасадзілі. Пачакай, маўляў, крыху. Я пачакаў. А потым выходзіць чалавек, удакладняе маё прозвішча, імя і імя па бацьку. Я ўсё сказаў. Ён пайшоў, а потым хутка вярнуўся і гаворыць: «Прайдзіце вось сюды. Вас чакае Міхаіл Іванавіч Калінін».

Міхаіл Іванавіч з вялікай радасцю мяне прыняў, абняліся мы па-старыкоўску, пацалаваліся. Потым Калінін бярэ кнігу са стала і падае мне.

Гэту кнігу, кажа ён, пра цябе напісалі. Прэзідыум Вярхоўнага Савета Саюза ССР цябе, як партызана, арганізатара ўзброенай барацьбы з іншаземнымі захопнікамі на Палессі ўзнагародзіў ордэнам Чырвонага Сцяга.

М. І. Калінін прымацоўвае да маіх грудзей ордэн. А потым мы доўга сядзелі і гаварылі. Гаварылі пра мінулую вайну, пра розныя сялянскія клопаты. Доўга я тады гасціў у Маскве. Але, як кажуць, у гасцях добра, але дадому трэба збірацца. Прыехаў дамоў, а тут піянеры з кветкамі. І сталі да мяне адусюль прыязджаць людзі. Што ні дзень, усё новая дэлегацыя. Тут працаваць трэба, а яны ўсё прыязджаюць, пытаюцца. Савет мне хату паправіў.

Нямнога гадоў прайшло, а тут немцы, зноў вайна. Многа разоў яны да мяне прыходзілі. Аддай, кажуць, ордэн. Расстраляць усё хацелі. А я ім і кажу, што я ў грамадзянскую вайну ваяваў і быў партызанскім камандзірам, але я ваяваў не супраць немцаў, а супраць польскіх легіянераў. Так што я вам нічога дрэннага не рабіў. Напэўна, таму яны мяне і памілавалі. А то гаварылі, расстраляць ды расстраляць яго.

Усю дарогу дзед Талаш расказваў аб сваім жыцці.

Не даязджаючы кіламетры тры да вёскі Жывань, дзе стаяў атрад Патрына, дзед Талаш расхінуў кажух, якім былі накрыты яго ногі і ногі Паленава, памацаў галянішчы ботаў Паленава, а потым кажа:

— Знімай!

Паленаў спачатку не зразумеў і запытаў:

— Што знімаць?

— Знімай боты, — сказаў дзед Талаш.

— Навошта знімаць? Як жа я без ботаў, босым па снезе, ці што?

— На табе валёнкі. Я ж не магу з'явіцца сярод вашых партызан у валёнках, ды яшчэ ў падшытых.

Вельмі не хацелася Паленаву аддаваць свае боты, але і не хацелася пакрыўдзіць дзеда. А той настойваў.

— Давай, давай, здымай.

І зняў Паленаў боты. Дзед Талаш тым часам аддаў яму свае валёнкі.

Уехалі ў вёску Жывань, дзе стаяў атрад. Сустрэчныя партызаны з цікаўнасцю пыталіся, што за дзед.

— Дзед Талаш, — адказваў Паленаў.

Толькі спыніліся ля дома, дзе размяшчаўся штаб атрада, як сабраўся натоўп партызан і мясцовых жыхароў.

Кнігу «Дрыгва» Якуба Коласа вывучалі ва ўсіх школах. Чыталі яе амаль у кожным доме. Так што па кнізе дзеда Талаша ведалі добра, а тут і ён сам. У кажушку, з кароткай бародкай, на шапцы чырвоная стужачка, зорачка з гільзы блішчыць, як залатая, і ў хромавых ботах. Побач з ім малады партызан Паленаў, у стаптаных валёнках.

Дзеда Талаша запрасілі ў дом, пазнаёмілі з камандзірам і камісарам атрада.

Стыхійна ўзнік мітынг.

Камісар Андрэй Ціханавіч Чайкоўскі выступіў з кароткай прамовай. Потым даў слова госцю. Дзед Талаш расказаў, як ён змагаўся супраць іншаземных захопнікаў, за што Савецкі ўрад узнагародзіў яго ордэнам Чырвонага Сцяга.

Камандзір атрада Аляксей Іванавіч Патрын запытаў, ці ёсць у каго пытанні.

Партызан Лёнька Бас першы задаў пытанне:

— А як вам удалося ад акупантаў уцячы, калі яны вас вялі праз ручаёк?

Дзед Талаш паглядзеў, а потым задаў контрпытанне:

— А ты кнігу «Дрыгва» чытаў?

Лёнька Бас адказаў:

— Чытаў.

— Дык вось, там вельмі падрабязна напісана. Значыць, ты ведаеш, навошта пытаешся?

— А як вам удалося арганізаваць партызанскі атрад? — запытаўся Саша Бешчаў.

Дзед Талаш зноў задаў сваё контрпытанне:

— А ты кнігу чытаў?

Саша адказаў:

— Не, не чытаў.

— Дык вось, пачытай. І ўсё даведаешся. Калі гэта расказаць, дык многа зойме часу, а нам зараз трэба ваяваць. Разбіць немцаў, каб яны тут, у Беларусі, і загінулі.

— Раскажы, што ты ў нас збіраешся рабіць? — нечакана запытаў Мікалай Шатны.

Дзед Талаш тут жа адказаў:

— Мы разам з вамі павінны разбіць немцаў у Петрыкаве і ў Бабруйску, не даць ім, гадам, ні праходу, ні праезду на нашай беларускай зямлі. І мы гэта зробім гэтак жа, як зрабілі ў свой час з белапалякамі.

У гонар дзеда Талаша арганізавалі абед. На стале стаялі міскі з бульбай, салёнымі гуркамі, капустай, салам.

Андрэй Ціханавіч праз санчасць дастаў бутэльку самагону і хацеў было наліць першаму — дзеду Талашу. Але ён хутка ўзяў бутэльку і паднёс да носа.

— Гэта гарэлка?

— Ага, — адказаў Андрэй Ціханавіч.

— Тут ідзе крывапралітная вайна, немцы топчуць нашу зямлю, забіваюць людзей, здзекуюцца, а мы будзем гарэлку піць. Ды хіба можна так? Не, не, я не дазваляю ні мне наліваць, ні вам выпіваць. Дзе вы ўзялі гэтую гарэлку?

— У санчасці. Там замест спірту прамываюць раны, дэзінфіцыруюць марлю, посуд, — адказаў Андрэй Ціханавіч.

— Значыць, вы забралі ў хворых? Не, не, я забараняю вам гэта. Я сам занясу ў санчасць, а мне пакладзіце бульбы і ўсяго, што тут ёсць. Я галодны.

Давялося падначаліцца патрабаванням дзеда Талаша.

Ён ведаў, што да партызан прылятаюць самалёты, і папрасіў:

— А як бы мне злётаць у Маскву? Мне вельмі ўжо трэба пагаварыць з Калініным Міхаілам Іванавічам.

— Гэта можна, — сказаў камісар.

— Аб чым жа вы хацелі б гаварыць, калі не сакрэт? — запытаў Чайкоўскі.

— А вось аб чым. Я бачу, што вас тут вельмі многа, партызаны стаяць амаль ва ўсіх вёсках, а ўзбраенне ў вас кепскае. Я Калініну скажу, каб ён вам больш прыслаў куль, гармат, кулямётаў. І трэба будзе разбіць усе нямецкія гарнізоны ў Беларусі, знішчыць фашыстаў.

На другі дзень дзед Талаш паехаў у суседні атрад — Мікалая Мікалаевіча Розава. А потым наведаў іншыя атрады. Прыбыў у штаб злучэння. Хутка з'явіўся ў адной з зямлянак партызанскага аэрадрома. Адсюль паляцеў у Маскву.

...Цяпер на востраў Зыслаў, дзе раней быў партызанскі аэрадром, штогод з'язджаюцца тысячы былых партызан і партызанак. Тут бываюць з сем'ямі тыя, каму савецкія лётчыкі выратавалі жыццё, вывезлі на Вялікую зямлю для лячэння. Тут бываюць тысячы навучэнцаў, піянеры, моладзь, турысты.

Былыя зямлянкі нагадваюць аб тым цяжкім часе, калі тут партызаны стаялі насмерць.

На акупіраванай тэрыторыі Беларусі было многа партызанскіх аэрадромаў. А яшчэ больш было пляцовак, куды скідалі партызанам грузы на парашутах. Кожнае злучэнне партызанскіх атрадаў мела свае аэрадромы і пляцоўкі. Яны адыгралі велізарную ролю ў развіцці і ўмацаванні партызанскага руху.

Партызаны Міншчыны, як і ўсёй Беларусі, з удзячнасцю ўспамінаюць лётчыкаў Грышакова, Лунца, Груздзіна, Запыленава і іншых, якія, рызыкуючы жыццём, дастаўлялі ўзбраенне і боепрыпасы, вывозілі параненых і дзяцей.

Заканчэнне. Пачатак у мінулым нумары газеты.

Міністэрства культуры БССР глыбока смутку з прычыны смерці народнага артыста БССР прафесара Арлова Д. А. і выказвае шчырае спачуванне сям'і і блізкім нябожчыка.

Беларускае тэатральнае аб'яднанне падзяляе глыбокі смутак з прычыны смерці выдатнага дзеяча сцэны, народнага артыста БССР Арлова Дзмітрыя Аляксеевіча і выказвае сваё спачуванне родным і блізкім нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута глыбока смуткуе з прычыны смерці Дзмітрыя Аляксеевіча Арлова, выдатнага майстра сцэны, народнага артыста БССР, прафесара кафедры майстэрства акцёра і рэжысуры і выказвае глыбокае спачуванне родным і блізкім нябожчыка.

Пісьменнікі Беларусі глыбока смуткуюць з прычыны смерці народнага артыста БССР прафесара Дзмітрыя Аляксеевіча Арлова і выказваюць шчырае спачуванне сям'і, родным і сябрам нябожчыка.

Праўленне Саюза мастакоў БССР смуткуе з прычыны дачаснай смерці народнага артыста БССР, прафесара кафедры майстэрства акцёра і рэжысуры Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута Арлова Дзмітрыя Аляксеевіча і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, В. М. АЛАДАЎ, А. Ц. БАЖКО (намеснік галоўнага рэдактара), Б. І. БУР'ЯН, А. І. БУТАКОЎ, Р. С. БЯРОЗКІН, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, І. М. ДАБРАЛЮБАЎ, В. У. ІВАШЫН, А. С. КАЗЛОЎСКІ, П. М. МАКАЛЬ, У. Л. МЕХАЎ (адказны сакратар), Р. К. САБАЛЕНКА, І. А. САНКОВА, М. Г. ТКАЧОЎ, Ю. М. ЧУРКО, Р. Р. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: г. Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара — 3-44-04, аддзела літаратуры — 3-21-53, аддзела тэатра кіно і музыкі — 3-24-62, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры, вытворчай эстэтыкі — 3-24-62 аддзела публіцыстыкі — 3-24-62, аддзела культуры — 3-22-04, аддзела інфармацыі — 3-44-04, выдавецтва — 6-25-19, бухгалтэрыі — 6-25-87.

«Литература и искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР. Минск.

Друкарня выдавецтва «Звязда».
Індэкс 63856 АТ 03869